

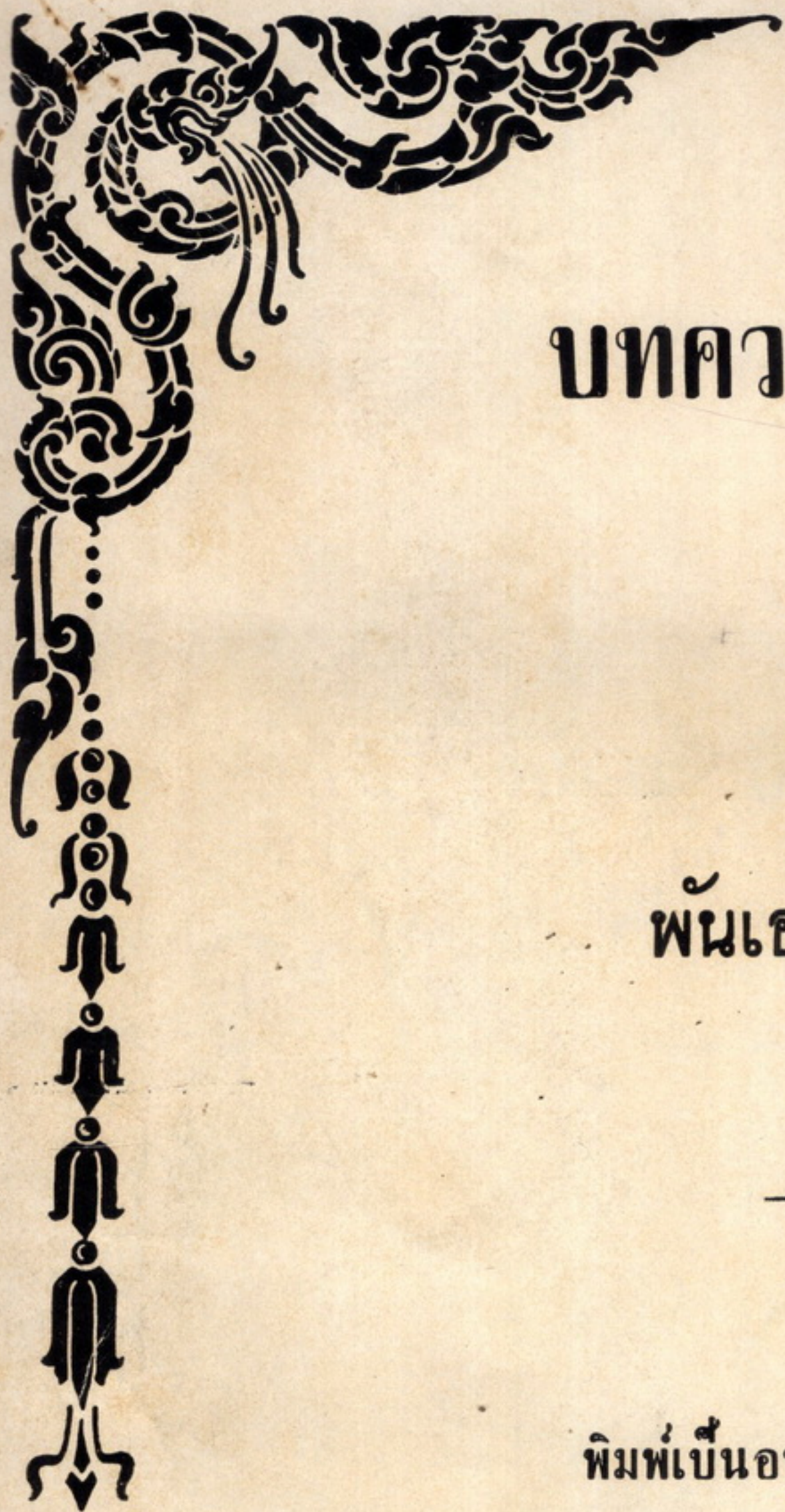
บทความพิเศษที่ทอง

ของ

พันเอก ปิ่น มุกกันท์
๑๑

294. 3144

ป 617 บ

บทความชุดนาที่ทอง

ของ

พันเอก ปิ่น มุทุกันต์

พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ

คุณแม่ว ^{๑๕}ร ^๒ว เสงี่ยมุญห์

ณ เมรุวัดจักรวรรดิราชาวาส

ในวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๖

294.3144
ป 617 บ

บทความชุดนาฬิกาทอง

ของ

พันเอก ปิ่น มุทุกันต์

พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ

คุณแม่ว ^๕ร ^๕ว ^๕งบุญหอม

ณ เมรุวัดจักรวรรดิราชาวาส

ในวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๖

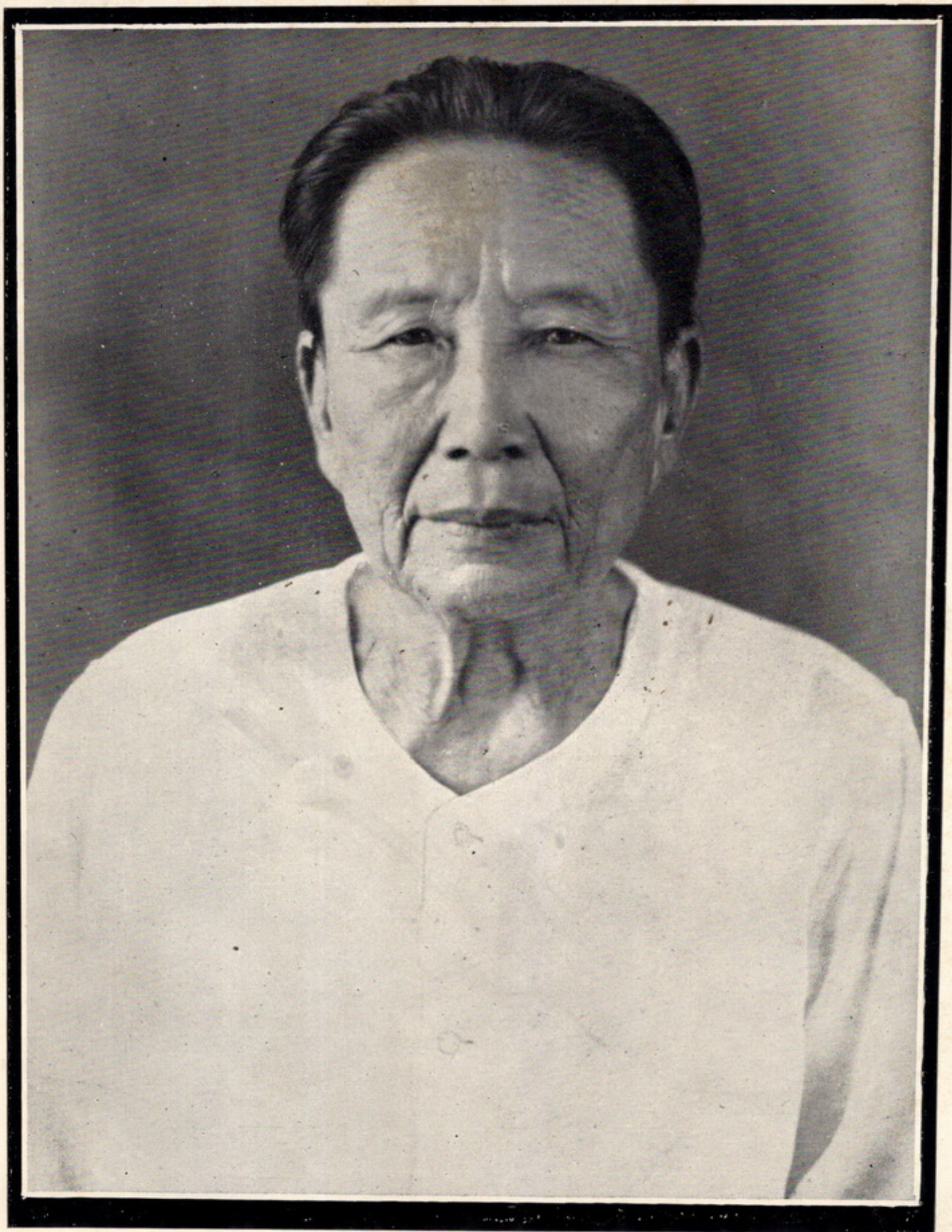

เลขห้อง จพ.

เลขหมู่ 294.3144

2617ข

เลขทะเบียน 96.๓๑๒-๑๑๓๕๒

คุณแม่ริ้ว เฮงบุญห้อม
ช้าตะ ๑๔ สิงหาคม ๒๔๒๗
มรณะ ๑๐ มกราคม ๒๕๐๖

“คุณยาย”

เมื่อปลายปี พุทธศักราช ๒๔๗๗ ข้าพเจ้าได้เดินทางเข้ามารับการศึกษาคือในจังหวัด
พระนคร และได้มาพักอยู่ที่ร้านจรัสพานิช เชิงสะพานพระพุทธรูปหน้าวัดพระนคร ข้าพเจ้าเดินทาง
เข้ามาจังหวัดพระนครคนเดียวทั้ง ๆ ที่ไม่เคยมาเลย ตลอดระยะเวลา ๑ วัน ๑ คืนบนรถไฟสายใต้
ข้าพเจ้าได้พยายามวาดภาพถึงสภาพที่ข้าพเจ้าจะได้รับความรู้ถึงทางจิตใจ ในเมื่อจะต้องมาอยู่ในสิ่ง
แวดล้อมใหม่ ซึ่งข้าพเจ้าไม่เคยรู้จักคุ้นเคยมาก่อนเลย

เมื่อข้าพเจ้าได้มาถึงบ้าน บุคคลแรกที่ข้าพเจ้าได้พบคือ คุณนายจรัสฯ บุคคลถัดไปที่
คุณนายฯ แนะนำให้รู้จักคือ คุณยาย ซึ่งเป็นผู้อาวุโสที่สุดในบ้านและคนอื่นๆ ซึ่งในขณะนั้นมีอยู่
๓-๔ คนเท่านั้น ในทันทีที่ข้าพเจ้าได้รับการเคารพตอบจากท่านเหล่านั้น ความกังวลใจที่เคยมีอยู่ก็
หมดไปทันที แวดตาและท่าทีอันแสดงถึงความเมตตาปรานีของทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือของ
คุณยาย ทำให้ข้าพเจ้าโล่งใจและมีความสบายใจ ข้าพเจ้ามีความรู้สึกทันทีว่า ได้มาอยู่ในสภาพ
แวดล้อมที่เหมาะสมแล้ว อันความเมตตาปรานีที่ข้าพเจ้าได้รับตั้งแต่แรกและเรื่อยมา ประกอบ
กับอำนาจของคุณธรรมความดีอื่น ๆ ที่ข้าพเจ้าได้รับจากคุณยาย ได้เป็นส่วนสำคัญยิ่งในการช่วย
ให้ข้าพเจ้ามีสภาพตั้งตัวได้เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้

ตลอดเวลานับแต่นั้นตั้งแต่ปลาย พ.ศ. ๒๔๗๗ จนถึง ๓๐ มกราคม ๒๕๐๖ ข้าพเจ้าได้เห็นและ
ได้ับทเรียนอันประทับใจในความรักอันลึกซึ้งระหว่างแม่กับลูก ตลอดจนความเป็นบุพการีและความ
กตัญญูกตเวทีระหว่างแม่กับลูก คือระหว่างคุณยายกับคุณนายจรัสฯ ซึ่งเป็นลูกที่คุณยายเหลืออยู่
เพียงคนเดียว คุณธรรมความดีอื่นนั้นมิได้ส่งผลให้เฉพาะผู้ปฏิบัติเท่านั้น แต่ยังได้ส่งผลสะท้อนมาถึง
ข้าพเจ้าผู้อยู่ใกล้ชิดด้วย นับแต่บัดนั้นไป เราคงจะได้รับความประทับใจแต่ในด้านความกตัญญูกตเวที
เท่านั้น เพราะคุณยายได้จากพวกเราไปแล้ว

ตลอดเวลาที่ข้าพเจ้ากำลังเล่าเรียนอยู่ คุณยายจะคอยถามข่าวการเล่าเรียนอยู่เดิมมิได้
เว้น บ่อยครั้งที่ในขณะที่ข้าพเจ้ากำลังช่วยงานบ้านอยู่ คุณยายจะบอกให้เลิก และแนะนำให้ไป
พักผ่อนหรือดูหนังสือ กระทั่งข้าพเจ้าได้สำเร็จจากโรงเรียนเทคนิคทหารบก และได้เข้ารับราชการ

จนมีครอบครัวแล้ว คุณยายก็ยังเป็นห่วงและอยากฟังข่าวคราวอยู่เสมอ ทุกครั้งที่คุณยายได้ข่าว
ไม่ว่าในเรื่องการเรียนหรือความก้าวหน้าของข้าพเจ้า คุณยายจะมีความดีใจและภาคภูมิใจ ความ
เมตตาปรานีที่คุณยายได้ให้ต่อข้าพเจ้ายิ่งได้แผ่ไปถึงครอบครัวของข้าพเจ้าด้วย ลูก ๆ ทุกคนจะได้
รับความเอาใจใส่และความรักใคร่จากคุณยาย จนข้าพเจ้ามีความรู้สึกที่ว่า ข้าพเจ้าเป็นหลานแท้ ๆ
ของคุณยาย ความเมตตาปรานีความรักใคร่ของคุณยายนั้นจะเป็นสิ่งที่ทุก ๆ คนไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่
ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับจะต้องได้รับเป็นประจำ

คุณยายชอบค้าขาย และจะทำการค้าด้วยความรอบคอบขยันหมั่นเพียร และมีใจคอ
กว้างขวาง คุณยายรักที่จะช่วยตัวเอง สิ่งใดที่ทำได้เองก็จะลงมือทำทันที โดยไม่ยอมเห็นผู้อื่น
ต้องมาเสียเวลาด้วย คุณยายไม่ชอบอยู่เฉย ๆ โดยไม่มีอะไรทำ แต่จะพยายามหาอะไรแม้แต่เล็กน้อย
มาทำเล่น คุณยายอยากเห็นคนอื่นมีความสุข แม้ในขณะดื่มเจ็บหนักจนลุกไม่ไหว คุณยายก็ยัง
เป็นห่วงใครต่อใครที่ไปคอยเฝ้าพยาบาล บอกให้คนนั้นไปทานอาหาร บอกคนนั้นให้ไปพักผ่อน ถาม
ว่าคนนั้นไปโรงเรียนหรือยัง ทำไมคนนั้นไม่ไปทำงาน และได้พบว่าขณะดื่มเจ็บหนัก คุณยายได้
พยายามข่มความเจ็บทรมานและพยายามนอนในท่าปกติ ก็เพื่อจะทำให้ใคร ๆ สบายใจหมดกังวล
คุณยายชอบทำบุญและบำเพ็ญทาน คุณยายรักที่จะลงมือทำและประกอบของที่ทำบุญบำเพ็ญทาน
ด้วยตนเอง อย่างน้อยที่สุดก็ต้องดูแลเองอย่างใกล้ชิด การทำบุญบำเพ็ญทานที่นำชื่นใจ คือการ
ทำบุญประจำปีในวันคล้ายวันเกิด มีการเตรียมอาหารที่บานฉว่งหน้าหลาย ๆ วัน ตอนเช้ามีการ
ตักบาตรพระนับจำนวนร้อย พอเพลก็ถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ทั้งวัด เช่นวัดมหาธาตุ ฯ วัดพระ
เชตุพน ฯ วัดจักรวรรดิ ฯ บางปีทั้งพระและคนมีประมาณ ๕๐๐ คน ต่อจากนั้นก็ให้ทานปล่อยนกว
ปล่อยปลา หลังจากทำบุญวันเกิดปี ๒๕๐๕ เป็นปีสุดท้ายแล้ว คุณยายเริ่มกำหนดอาการป่วยและได้
ตั้งใหม่การทำบุญเลี้ยงพระอีกครั้งที่บ้านในวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๐๕ ก่อนกำหนดทำบุญ ๒-๓ วัน
คุณยายล้มป่วย แต่พอถึงวันกำหนดทำบุญจริง ๆ คุณยายกลับกระปรกระเปร่า วันนั้นมีพระสงฆ์
สมณศักดิ์ได้รับนิมนต์เป็นจำนวนมาก โดยมีพระคุณเจ้าสมเด็จพระวันรัตเป็นประธาน ในวันนั้นได้
มีการชักบังสุกุลเป็นด้วย ข้าพเจ้าจำได้ว่าข้าพเจ้าได้เคยมีด่วนทำให้คุณยายได้รับความสุขใจในผล
บุญ คือเมื่อข้าพเจ้าได้ไปกราบทำขอลาอุปสมบท ในวันบวชปรากฏว่าคุณยายป่วย แต่คุณยาย

ได้อุดดำห์ไปโกนผมให้เป็นคนแรก และเป็นผู้จุนหาเข้าโบสถ์ แทบพูดได้ว่า ผลบุญนั้นทำให้คุณยายหายป่วยได้ บริเวณหัวนอนของคุณยายมีพระพุทธรูปและเครื่องบูชา คุณยายจะบูชาพระรัตนตรัยทุกวัน เมื่อป่วยมากก็ได้อั่งให้จุดธูปให้ และให้ช่วยพนมมือเพื่อบูชาพระรัตนตรัย คุณยายได้บูชาพระรัตนตรัย จนถึงวันสุดท้าย วันที่ ๘ มกราคม ๒๕๐๖ ตลอดเวลาเป็นปี ๆ ซ้ำพเจ้าไม่เคยได้ยิน

คุณยายพูดให้รายใครเลย มีแต่จะกล่าวถึงคุณความดีของเขาเท่านั้น

ทุกครั้งทซาพเจ้าไปเยี่ยมคุณยาย แม้กระทั่งขณะกำลังเจ็บ หลังจากได้ถามล้าระทุกข์สุขดิบแล้ว คุณยายจะถามว่า อ่านหนังสือพิมพ์หรือเปล่า ปกติคุณยายชอบอ่านหรือฟังข่าวหนังสือพิมพ์หน้าอยู่ ๒-๓ ฉบับ คุณยายจะซักไซ้และสอบถามข่าวใหญ่ ๆ ทั้งข่าวในประเทศและต่างประเทศ ซ้ำพเจ้าเคยสังเกตเห็นเป็นประจำคือ คุณยายจะรู้สึกดีดและตั้งใจต่อข่าวที่พูดถึงความทุกข์ทรมานความอดอยากของประชาชนในความควบคุมของคอมมิวนิสต์ และชอบพูดเล่นมว่า ไม่มีทีใดจะสุขเท่าเมืองไทยของเราแล้ว

นับแต่ทำบุญวันเกิดปี ๒๕๐๕ ครังสุดท้ายทวดพระเชตุพน ๆ แล้ว รู้ดีว่า คุณยายมีโรคเบียดเบียด แต่คุณยายไม่พยายามแสดงให้ใครรู้ แต่ในที่สุดเมื่อโรคกำเริบมากขึ้น ก็ไม่อาจบีตบังใครได้ อาการป่วยเริ่มแสดงอาการชัดในประมาณต้น ธันวาคม ๒๕๐๕ เมื่อคุณยายรู้อาการของโรค คุณยายก็มีได้ประมาณ คุณยายเริ่มตั้งเตรียมการต่าง ๆ เริ่มด้วยตั้งทำบุญเลี้ยงพระครังสุดท้ายใน ๑๔ ธันวาคม ๒๕๐๕ ปรากฏว่าในวันนั้นคุณยายได้นำแผ่นทองคำดำหรับปิดหน้าออกมาให้พระทลวดพระพุทธรูปคุณยายได้ตั้งเรื่องการจัดตั้งศพ การจัดห้อง การติดม่าน ตลอดจนการขอยุ่อก ๕๐ วัน นอกจากนั้นคุณยายยังได้ตั้งเตรียมเรื่องเครื่องนุ่งห่มเมื่อสิ้นแล้ว และการจัดดอกบัวรูปเทียนได้มือ ของต่าง ๆ ที่เตรียมไว้นั้น คุณยายได้เห็นได้จบตองแล้วทงน จนในคืนวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๐๕ เวลาประมาณ ๒๓.๐๐ น. อาการเพียบหนักเป็นครังแรก ทุกคนต่างร้องไห้ แต่คุณยายลิตดีพอที่จะขอดอกไม้รูปเทียน และเครื่องนุ่งห่มที่เตรียมไว้ อาการเกือบถึงที่สุดในเวลาประมาณ ๑ นาฬิกา แต่ในเวลาประมาณ ๓ นาฬิกา อาการกลับดีขึ้น ซอนำรับได้ คุณยายมีอาการทำนองนอก ๓ ครัง จนในวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๐๖ ตรงกับวันพฤหัสบดี ซึ่งเป็นวันเกิด เวลาประมาณ ๑๗.๒๖ น. คุณยายได้ล้มตาชนมอหน้าคุณนายจรัส ๆ เป็นครังสุดท้ายคล้ายจะพูดอะไร แต่ขณะนั้นพูดไม่ได้แล้ว คุณนายจรัส ๆ บอกว่า “จะทำตามแมลั่งทุกอย่าง แม้อย่าเป็นห่วง” พอฟังจบคุณยายก็หรวตาลับ

มีดีหลายชนิด ๆ แต่วิธีกลับตาไปเลย เมื่อขึ้นไปถึงจริง ๆ ไม่มีอะไรชดเชยเลย เพราะคุณยายได้
สั่งการและได้ทำตามไว้วางใจพร้อมแล้วทุกอย่าง

ตั้งแต่ลืมเจ็บจนลุกไม่ได้ และจนถึงไป คุณยายมีอาการทรมาณน้อยมาก หมอเองก็
ออกปาก หลายรายทมิโรคอย่างเดียวกันจะมีอาการทรมาณทรายมาก คุณยายยังมีสติอยู่ แม้พูด
ไม่ได้แต่ประสาทหูยังดี ถ้าเหตุที่คุณยายถูกทรมาณแต่น้อยนั้น ไม่มีคำอธิบายใดจะดีไปกว่าความ
จริงที่ว่า คุณยายมีจิตมั่นในคุณพระรัตนตรัย มีความเชื่อมั่นในผลของกรรม มีสติอยู่ตลอดเวลา
และเพราะผลของกรรมดีที่คุณยายได้สร้างสมไว้อย่างสม่ำเสมอเรื่อยมาจนตลอดอายุขัย

คุณยายเกิดในวันพฤหัสบดี ที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๔๒๗ เป็นบุตร นายเตียง นางแดง อังวะเขียร์
มีพี่น้องรวมมารดา ๑๑ คน หญิง ๕ ชาย ๖ ยังมีชีวิตอยู่ ๖ คน คุณยายได้สมรสกับนายพวง
เฮงบุญหอม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๗ มีบุตรชายหญิง ๕ คน แต่ได้ถึงแก่กรรมตั้งแต่ยังเป็นเด็ก ๆ คง
เหลือคุณนายจรัสฯ ซึ่งเป็นบุตรคนสุดท้ายคนเดียว คุณยายถึงแก่กรรมในวันพฤหัสบดีที่ ๓๐ มกราคม
๒๕๐๖ รวมอายุได้ ๗๘ ปี และกำหนดฌาปนกิจในวันพฤหัสบดีที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๖

คุณยายได้จากพวกเราไปแล้วจริง แต่พวกเราที่มีความรู้สึกดีเสมอว่าคุณยายยังอยู่ใกล้ ๆ
โดยเฉพาะคือความเมตตาปรานีที่คุณยายให้นั้นจะยังอยู่กับพวกเราตลอดไป ภาพใบหน้าทอมยิ้มหลับ
ตาของการรุดนัยยังเป็นที่น่าประทับใจอยู่ ด้วยผลบุญที่คุณยายได้ทำมาด้วยตนเอง และด้วยผลบุญที่
บรรดาพวกเราซึ่งเคยได้รับความเมตตาปรานีรักใคร่เอ็นดูจากคุณยายได้ทำมาแล้ว และที่ใครจะ
บำเพ็ญกันต่อ ๆ ไป จงดลบันดาลให้วิญญาณของคุณยายที่พวกเราทั้งเคารพรักและนับถืออย่างสูง
นั้นได้ไปสู่ที่สุข ๆ ในภพต่อ ๆ ไปด้วยเถิด

พันเอก วัฒน กัจฉานันท์

โรงเรียนทหารสื่อสาร พระนคร

ทำบุญตักบาตร เนื่องในวันเกิดประจำปีทุกปี

ถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ทั้งวัด เนื่องในวันเกิดประจำปีทุกปี

พระคุณเจ้า ส้มเด็จพระวันรัต
กำลังรับบิณฑบาตร เนื่องในวันเกิดของคุณแม่ร่ว ๆ

บำเพ็ญกุศลเนื่องในวันเกิด ณ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

บำเพ็ญกุศลเนื่องในวันเกิด ณ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

ทำบุญตักบาตร เนื่องในวันเกิดประจำปีทุกปี

ถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ทั้งวัด เนื่องในวันเกิดประจำปีทุกปี

คำนำเรื่อง

ในหนังสือพุทธศาสตร์ ฉบับก้าวหน้า วารสารรายเดือน ของอนุศาสนาจารย์
กองทัพบก มีคอลัมน์สำหรับบทความพิเศษอยู่คอลัมน์หนึ่ง เรียกว่าคอลัมน์นาฬิกาทอง
ข้าพเจ้าเป็นผู้เขียนบทความให้เป็นประจำ ส่วนมากเป็นบทความสั้น ๆ แต่อ่านแล้วมีคติชวน
ให้เกิดความคิด และได้รับความสนใจ หนังสือเล่มนี้ก็รวบรวมบทความจากคอลัมน์
นาฬิกาทองนั้น มีจำนวนเรื่องเท่าที่ท่านเจ้าภาพต้องการ

ข้าพเจ้ายินดีอนุญาตให้ท่านเจ้าภาพพิมพ์แจกเพื่อการกุศล ฌาปนกิจศพ คุณยาย
ร่ว เสงบุญหอม และขออุทิศกุศลผลบุญแด่คุณยายผู้ล่วงลับด้วย

พ.อ. ปิ่น มุทุกันต์

๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๖

บทความในเล่ม

น้ทะเลพรหมลิขิต

หันหน้า ผิดทิศ

ความรักๆจะสิ้น

ผู้ ถอน
บู

วัยรุ่นบนทางรัก

ตำนานในภาษาของศาสนา

วิถีเล่นลมหายใจขื่นคัน

บทความชุดนาที่ทอง

ของ พ.อ. ปิ่น มุกขนันท์

(ลิขสิทธิ์ของผู้เรียบเรียง)

นหะละพรหมลิขิต

ความเชื่อของชาวชมพูทวีปในยุคนั้นมีอยู่ว่า พระพรหมเป็นผู้กำหนดโชคชะตาชีวิตให้แก่มนุษย์ ชีวิตของใครจะมีอันเป็นไปอย่างไร ท่านกำหนดไว้แล้วทั้งนั้น ขอกำหนดตนเรียกว่า “พรหมลิขิต” แปลว่า “บันทึกของพรหม” ใครจะชอบได้ชอบตก ใครรักกับใคร ใครจะโกรธกับใคร แต่งงานเมื่อไร เป็นหม้ายหรือไม่ ตลอดจนจะมีลูกกี่คน หญิงหรือชาย จะเจ็บป่วยหรือล้มตายเมื่อไร ด้วยโรคอะไร เหตุการณ์เหล่านี้ มีปรากฏอยู่ในพรหมลิขิตของแต่ละคนแล้ว นอกจากนี้พวกพราหมณ์ยังเน้นไว้ด้วยว่า พรหมลิขิตนั้นเป็นคำประกาศิตอันเด็ดขาด ใคร ๆ ไม่สามารถจะฝ่าฝืนได้เลย

มีนิทานปรัมปราเล่ากันต่อมาในวงการของผู้เชื่อในทางพรหมลิขิตว่า มีหญิงคนหนึ่ง เป็นคนอาภัพ ถูกกตบอด ผูกขมา ควายก่ขาหัก ไม่มีอะไรดีสักอย่าง มีแต่ความน่าทุเรศทั้งต้น เมื่อคิดถึงชีวิตของตน แก่กันน้อยใจกับพรหมลิขิต หนักเข้าก็เลยพรวดว่าพระพรหมเสีย ๆ หาย ๆ หาว่าพรหมใจดำเอียงไม่דםเป็นผู้หลักผู้ใหญ่ ไปเที่ยวติดดินบนพวกคนใหญ่คนโต แล้วยกยกออกนอกลองเอาดีทริชของผู้น้อยไปพอกพูนให้พวกนั้นเขา ดูทีไร มหาราชาก็ปราดาทรวังออกใหญ่โต เหลือที่จะอยู่ มหาเศรษฐีก็มทนต์ ออกกว้างใหญ่ดุดำยดา ดังเหล่านั้นมันควรจะเป็นของแกบ้าง แต่เป็นเพราะพระพรหมใจดำเอียงฉ้อฉลเอาไปให้คนอื่นเสียหมด

ครั้นแกบ่นเข้ามาทุก ๆ พระพรหมก็ชักกลุ่ม คิดว่าถ้าเราไม่ทำความเข้าใจกับยายคนนั้นเสียที พรหมจะเสียเป็นแน่ จึงสั่งเทวดาไปเชิญตัวผู้หญิงคนนั้นมาพบ เมื่อหญิงนั้นมาเฝ้าแล้ว พระพรหมก็พยายามแถลงชี้แจงให้แกฟังว่าพรหมลิขิตนั้นมันเป็นประกาศิต ของใครของมัน ไม่ได้ยกยกออกนอกลองเลย แต่แม้พระพรหมจะทำความเข้าใจเท่าไร ๆ แกก็ไม่เชื่อ ผลที่สุดพระพรหมเกิดรำคาญจึงยอมอนุญาตให้แกเลือกจับตนชาวพรหมลิขิตด้วยตัวแกเองใหม่

พระพรหมพาหญิงคนนั้นเข้ามาในห้องๆ หนึ่ง ซึ่งเป็นศูนย์บังคับการพรหมลิขิตของคนทั้งโลก ที่นั่น ต้นขั้วพรหมลิขิตจำนวนพันๆ ด้านได้มารวมกันอยู่อย่างเป็นระเบียบ ท่านอธิบายให้ยายคนนั้นฟังแล้วกล่าวว่า ให้แก่จับเอาเองจะเลือกเอาสายไหนก็ได้ เมื่อเลือกได้พอใจแล้วก็ให้รูดตามลงไปยังเมืองมนุษย์ หากปลายสายไปสุดที่อ้อมอกชายใด ก็ให้ชายนั้นเป็นสามี ปลายสายไปสุดที่บ้านหลังใด ก็ให้อยู่บ้านหลังนั้น ปลายสายไปสุดที่สัตว์พาหนะหรือเวทยานคานหามชนิดใด ก็ให้ใช้สิ่งนั้น

แกแค้นจะตีใจ คิดว่าต่อไปนี้ บุญวาสนาจะต้องขึ้นอย่างแน่นอน “คอยดูพี่ของแม่นิ่ง” เลือกจับได้สายหนึ่งแล้วก็กราบลาพระพรหม ขณะถูกรูดลงตามสายผ่านลวดรศและท้องฟ้าอากาศ โลกโลกเข้ามาทุกที อนาคตอันแจ่มใดยิ่งใกล้เข้ามาทุกขณะ “ลาก่อนละนะ ผู้ชายขมา ไอ้ทุยซาหักเอ๋ย แกกับซาตากันทีละนะ” หลับตาคิดเคิ้มไปกับพรหมลิขิตใหม่ชั่วคราวเดียว แกรู้สึกตัวได้เข้าไปอยู่ในอ้อมอกชายคนหนึ่งเขาแล้ว เนื้อคู่ใหม่?! แกลืมตาขึ้นดูอย่างกระหึ่มใจ แต่อันจจาเอ๋ย ชายนั้นนกคอ ผอขเมาคนเก่านั่นเอง นกไอ้หนูตาบอด นกไอ้ทุยซาหัก และทุกสิ่งทุกอย่างกคอกของเดิมทั้งต้น รวมทั้งนาขกระต่ายผ่นนั้นด้วย “หมดลงด้วยกันที เรื่องพรหมลิขิต” แกคิดในที่ลุด

นิทานเรื่องนี้ไม่มีคติและสาระอันใดเลย นอกจากสอนให้รู้ว่า ชีวิตของคนเราหนีพรหมลิขิตไปไม่พ้น บัวยการคิด บัวยการฝัน ก็มันรับใช้ปกาคิตของพระพรหมแต่โดยดี ดังว่า

ท่านผู้อ่านที่เคารพ การเชื่อพรหมลิขิตในยุคโน้น ชาวเจ้าหมายความถึงประมาณहार้อย ปีก่อนพุทธกาล เป็นการเชื่อดังกล่าวทุกวันนี้มาก คือเชื่ออย่างชนิดที่ว่าไม่เห็นมีทางที่จะทำให้เป็นไปอย่างอื่นได้เลย เหมือนกับนักโทษในเรือนจำที่เชื่อชะตากรรมของตนอย่างสิ้นทาง เขาจะให้หนทางไหนให้หนทางไหนให้กินข้าวกับอะไรแล้วแต่ “เขา” ทั้งสิ้น ตนเองไม่มีทางจะช่วยอะไรตัวเองได้

ความเชื่อในเรื่องพรหมลิขิตของชาวชมพูทวีป ซึ่งเคยเข้มข้นมากตั้งแต่ก่อนพุทธกาล แล้วนั้นได้จางลงบ้างเมื่อเกิดพระพุทธศาสดาขึ้นในถิ่นเดียวกัน เพราะพุทธศาสดาปฏิเสธความเชื่อเช่นนั้นโดยสิ้นเชิง และปลูกฝังความเชื่อแบบใหม่ขึ้น คือความเชือกกรรม มีหลักว่า คนเราดีหรือเลวก็เพราะการกระทำของเราเอง

แต่ก็ไม่หมายความว่า พระพุทธศาสดา ได้ยกเลิกเพิกถอนความเชื่อพรหมลิขิตให้หมดสิ้นไปจากชาวชมพูทวีป หามิได้ จิตใจและสิ่งแวดล้อมของชาวชมพูทวีปนั้น ช่างเหมาะเหลือเกินสำหรับ

การเชื่อแบบพรหมลิขิต การที่พระพุทธองค์ทรงปลุกศรัทธาชนในสังคมชาวชมพูทวีปนั้น อุปมาเหมือน
 พระองค์ทรงปลุกหย่านวดนอยลงในพื้นดินซึ่งเป็นดงเหวหมูก่อน ที่จะเปลี่ยนให้เป็นหย่านวดนอย
 รอยเปอร์เซนต์ เป็นไปไม่ได้แน่ เวลานพนความเชื่อของชาตินี้เคยยังอยู่ในระบบพรหมลิขิตเหมือน
 กัน แม้ว่าเขาเหล่านั้นจะปฏิญาณตนนับถือคำสอนอื่นแล้ว ก็ยังใช้สำหรับพรหมลิขิตอยู่อย่างแพร่หลาย
 เพียงแต่โอนเอาพระเจ้าองค์ใหม่เข้ามาแทนที่พระพรหมเท่านั้น ข้าพเจ้าบอกแล้วว่า ศรัทธาแบบ
 พรหมลิขิตนั้นมันเป็นแบบ “หย่าเหวหมู” ยากนักที่จะกวาดล้างให้หมดสิ้นได้

จะว่าอะไรมี ชาวพุทธเราเอง ถึงตัวถือพุทธแต่ใจก็ยังฝังแน่นใจอยู่ในพรหมลิขิตอยู่
 ไม่น้อย ถึงยามมีโชคจะเชื่อกกรรมตามแบบพุทธ อุทานออกมาเต็มปากเต็มคำว่า “ทำมากับมือเกือบ
 เป็นเกือบตายกว่าจะได้” อันเป็นคำอุทานแบบลูกศิษย์พระพุทธแท้ แต่พอคราวมีเคราะห์ ก็ไม่วาย
 ที่จะปลอบใจตนเองว่า “เป็นเพราะพรหมลิขิต” ซึ่งเป็นการเผด็จไปเป็นลูกศิษย์พระพรหมโดย
 ไม่รู้ตัว.

หน้าหน้าผดตศ

เรื่องของการทะเลาะกัน ไม่ว่าจะเป็นการทะเลาะแบบไหน ทะเลาะเป็นการฉวนตัว หรือ ทะเลาะแบบกษัตริย์ หรือทะเลาะเป็นทางการ และไม่ว่าจะเป็นการทะเลาะระหว่างใครก็ตาม ไม่เคยมีผลต่อนักใดเลย บางทีทะเลาะกันเกือบตาย แต่แล้วไม่เห็นได้เห็นดีอะไรเลย แยกไปด้วยกัน ทุกฝ่าย

การทะเลาะกันระหว่างพระญาติของพระพุทธเจ้าทรงน ความจริงเรื่องราวต่าง ๆ แต่แล้ว พอขงเขาตา ก็อย่างว่านั่นแหละ ผู้ใหญ่กับผู้ใหญ่กลมกลืนอยู่ต่งนาน เรื่องก็ไม่เห็นมีอะไรมา ขนทนดูจางกับดูจางแย่งนากัน นาทแย่งก็ไม่ใช่ว่าในแก้วในขวดซึ่ง จะต้องตวงเป็นกึ่ง ๆ หรือจะหาได้ยากลำบากอะไรนักหนา แต่เป็นการแย่งน้ำในแม่น้ำ แต่แล้วต่างฝ่าย ก็ถอด อยากจะเบ่งว่าความงามนายหนูหลัง ของมันพอจะปรองดองกันได้ตามประสาคนหัวอกเดียว กันก็ไม่ได้ แต่จะฝ่ายก็หาความไปร้องเรียนเอาที่นายตัว พยายามต่อเติมเสริมความจน ซึ่งก็ทราบ กันอยู่แล้วว่าเป็นวิธีการของคนทะเลาะกัน ผลที่สุดนายกับนายก็เกิดทะเลาะกัน แต่จะฝ่ายก็ถอดทางคน ของตนว่าเป็นฝ่ายถูก ทั้งสองฝ่ายก็รู้หนักนักปราชญ์ทงน คากว่าทะเลาะกันไม่ดี ต้องคากว่าทะเลาะ กันไม่ดี แต่แล้วก็นึกใจที่ไม่อาจเลิกทะเลาะกันได้ เพราะอายุเด็ก ๆ ประเดี๋ยวเขาจะหาว่าไม่เก่งจริง เรื่องมันก็เลยบานปลาย ผลที่สุดก็กลายเป็นสงครามพี่น้องรบกัน ลือกันไปทั่วแผ่นดินโกศล กว้า พระพุทธเจ้าจะเสด็จมาไกลเกลียดได้ โรหิตนก็เกือบจะกลายเป็นชาวเลอดและน้ำตา

หนุ่มน้อย - พันธุสิน่าดังสาร พอตายในการต่อสู้คราวนั้นแล้ว ตัวเองก็กลายเป็นกำพร้า ชาติไม่กระตือรือร้นเลย แม่วางบิเภาบิเภาใหม่ก็หน ๆ ก็ยังไม่อยู่ เธอได้ประคับความแค้นแค้นเพิ่ม ขึ้นทุกที ชีวิตของเขาฝากไว้กับต้นไม้ต้นเดียว ซึ่งเป็นมรดกที่คุนพ่อทิ้งไว้ให้ พอได้อาศัยเก็บผลไม้ ขายเลี้ยงชีพไปวันหนึ่ง ๆ แต่แล้วต้นไม้เจ้ากรรมก็เหี่ยวแห้งอบเฉาลงเดี๋ยวก จำนวนผลไม้ที่ร่วงลงมา ให้เขาเก็บขายแต่ละวันก็ลดน้อยลง น้อยลงจนกระทั่งวันต้องวันจึงจะมีผลไม้เหี่ยว ๆ ร่วงลงมามาก ๆ หนึ่ง เมื่อนั้นไม่ร่วงโรย ชีวิตของเจ้าหนุ่มก็พลอยโรยราลงไปด้วย ความมีดมได้แผ่คลุมไปทั่ว บริเวณชีวิตของเขาอย่างน่าเป็นห่วง

พันธุพยายามรำลึกถึงความหลังเมื่อครั้งบิดามารดา ของเขายังมีชีวิตอยู่คิด ไปกันกัดำหนดตัว
 เองไปว่า ตัวเองเป็นลูกมัมมแม่ แต่รู้ถึงงานของพ่อแม่เหนื่อยเหลือเกิน เอาแต่เล่นเอาแต่เที่ยวจนไม่รู้
 ว่าพ่อแม่ทำมาหาเลี้ยงอย่างไร งานของพ่อที่เขาจำได้ติดตามเหมือนจะมีอย่างเดียวกันนั้น คือการบูชา
 เทวดาที่ศาลหลังสวน ใกล้ ๆ ต้นไม้คู่ชีวิตของเขาโน้น คุณพ่อไหว้เทวดาแล้วก็นั่งเก็บผลไม้ที่โคน
 ต้นเขายังจำได้ และพยายามที่จะใช้ความทรงจำของเขาให้เป็นประโยชน์

รุ่งเช้าแต่ดawn พันธุตรงไปไหว้ศาลเทพารักษ์ แล้วก็นั่งพักต้นไม้คู่ชีวิตของเขา
 ทอดสายตาอันละห้อยไปจดจ่อที่เทวรูปในศาล ดวงใจที่หิวโหยก็เฝ้าวอนให้เทวดาช่วยเหลือตน โดย
 ขอให้ดั่งบันดาลให้ต้นไม้ออกดอกออกผลให้มาก ๆ หูทั้งสองก็คอยเงี่ยฟังตลอดเวลา เมื่อจะมีเสียง
 ผลไม้หล่นลงมากกระทบพื้นดินให้ได้ยินบ้าง ถึงอย่างนั้นชะตากรรมของพ่อหนุ่มกำพร้าก็ไม่มีอะไรดีขึ้น
 เมื่อลมแรงต้องยอดไม้ก็ไม่มีอะไรร่วงลงมา นอกจากใบไม้เหี่ยวแห้งที่ลัดตต้นสู่พื้นดินดังพรุแตก
 เงียบไป หดหายเวลาผ่านไป ทั้งคนทั้งต้นไม้ก็ซบเซาลงตามกัน ตรงที่พันธุหนึ่งนั่นเอง ก่อนนเคยมีเงา
 ไม่บังแสงแดดพวยเ็นกาย แต่บัดนี้ดวงอาทิตย์ได้ดาดแสงลงถึงตัวเขาดังจะเผ่าให้ทอดวายไปทุกสิ่งทุก
 อย่าง ก็แน่ละสิ เงยหน้าขนคุดเบองบน ต้นไม้ของเขาเหลือแต่กิ่งขุดล่างอยู่กลางแดด ไม่มีใบเหลือตก
 ค้างอยู่ดักใบเดียวพอที่จะให้ร่มเงาแก่เขา

มองดูต้นไม้และแสงแดด แดงกมหน้าว่าพวงชะตากรรมของเขา พันธุเต็มไปด้วยความ
 รู้สึกน้อยใจและเสียใจอย่างสุดซึ้ง เขาได้สูญเสียทุกสิ่งทุกอย่าง แม้แต่ใบไม้ที่จะบังแดด เขาได้ถูก
 ดึงโทษจากทุกอย่าง แม้แต่พระอาทิตย์บนท้องฟ้าก็กลายเป็นศัตรูของเขา ทั้ง ๆ ที่เขาเองก็ได้
 พยายามเฝ้าอ่อนวอนเทวดาแทบจะไม่มีเวลานอน- “อะไรคือความดี การทำความดีมีประโยชน์อะไร
 ในเมื่อเราเองก็ทำความดีถึงอย่างนั้นแล้ว เทวดายังเมินเฉย...” พันธุคิดด้วยความน้อยใจ ดวงใจที่
 อ่อนเพลียอยู่แล้วกลับท้อแทยงขึ้นอีก เขาไม่มีแรงแม้แต่จะพยุงร่างกายอันผ่ายผอมให้พ้นไปจาก
 แดดแดดทากาลังแผดเผา จึงลงนั่งในท่ากอดเขาเยี่ยงคนสิ้นคิดทงหลาย

“เป็นอะไรไปริพันธุ?” เสียงเรียบ ๆ แต่กังวานชัดเจนดังชนใกล้ ๆ ตัวเขา

พันธุเงยหน้าขึ้นเล็กน้อยพลงเปิดหน้าต่างอันเหี่ยวหนมองไปข้างหน้า เพื่อดูว่าเสียงนั้น
 มาจากผลไม้หล่นลงกระทบพื้นหรือว่าเขาฝันไปเอง มันเป็นเท้าของมนุษย์คู่หนึ่งซึ่งคลุ่มด้วยชาย
 กาล้าวพตรเหลือองอร่าม เขาได้บัดศีรษะชยตาออกจวง

เพื่อให้หายความงุนงง เมื่อเห็นร่างนั้นแน่นอนใจว่ามีใช้ความฝัน พันธุพนมมือชนพดาง
พูดด้วยเสียงด้นเครือว่า “เทวะ ท่านมาโปรดข้าพเจ้าแล้วหรือ?”

“มาแล้วพันธุ เธอต้องการสิ่งใด?”

“อ้าว ก็ข้าพเจ้าได้เฝ้าบอกถึงที่ข้าพเจ้าต้องการแก่ท่านอยู่ทุกวัน ตั้งนานมาแล้ว เทวะ
ไม่ได้ยินหรือ?” พันธุถามแกมตักท้อ

“พันธุ อาตมาไม่ใช่เทวดาผู้เธออ่อนนอน อาตมาเพิ่งมาทัน”

“ก็แล้วท่านเป็นใคร?” พันธุถามเกือบจะสั่นคำด้วยความสงสัย

“อาตมาเป็นสาวกของพระพุทธะ เคยมาพำนักทำความเพียรอยู่ที่นั่นเมื่อสามปีมาแล้ว เคย
ได้รับอุปการะจากบิดาของเธอ คราวนั้นจึงแวะมาเยี่ยม แลวนบิดาของเธอไปไหน?”

พันธุได้เล่าเรื่องราวแต่หนหลังให้พระเถระฟังอย่างละเอียด เริ่มตั้งแต่เกิดภพพิพาท
ระหว่างศากยกับโกถิยะ จนกระทั่งความทุกข์ยากที่เขากำลังเผชิญอยู่และความสิ้นหวังของเขา

พระสาวกกกล่าวว่า “เรื่องของกษัตริย์เหล่านั้นมันก็น่าสงสารเหลือเกิน พระศาสดาของ
เราเคยตรัสว่า ระหว่างผู้ทะเลาะกับผู้ทะเลาะย่อมไม่รู้ลึกถึงว่าตนกำลังย่อยยับ เขาจึงได้ทะเลาะกัน
ผู้รู้ว่าการทะเลาะกันไม่ดีอย่างไรคือทนายทของคนที่เห็นนั้น แต่เรื่องนั้นมันก็เสร็จกันไปแล้ว” พระ
เถระเงยบไปชั่วคราว รำพึงถึงการแตกแยกระหว่างญาติพี่น้องทั้งสองฝ่าย และความผิดของพวกเข
แล้วก็ปรารภต่อไปว่า “เธอประพฤติน้อย่างไรพันธุ ทำไมจึงได้ตกต่ำเอามากมายอย่างนั้น?”

พันธุตอบว่า “ข้าพเจ้าได้ปฏิบัติกิจวัตรตามทบิฑากระทำมาทุกอย่างด้วยความเคร่งครัด
เวลาเช้าข้าพเจ้ามาทศาคลเทวารักษะ ข้าพเจ้าไหว้เทวดาแล้วก็นั่งอยู่ที่โคนต้นไม้นจนกระทั่งเย็น
ทุกวัน ไม่ได้เห็นห่างจากเทวดาเลยพระคุณเจ้า”

“พันธุ ที่เธอบอกว่าเธอนั่งอยู่ที่โคนต้นไม้นตลอดวันนั้น เธอนั่งหันหน้าไปทางทิศไหนล่ะ?”
พระเถระกำลังจะค้นหาว่าเขาได้ทำผิดสิ่งใด

พันธุตอบว่า “ข้าพเจ้านั่งหันหน้าไปทางทิศคาลเทวารักษะ เอาหลังพิงต้นไม้น พระคุณเจ้า
ดูสิ เหนืออย่างจับเป็นคราบที่ต้นไม้น” พดางชี้ให้พระสาวกดูตรงที่เขาพิง

“อาตมาทราบแล้วพณฯ เป็นเพราะเธอหนึ่งหันหน้าไปผิดทิศนี้เอง เทวดาจึงช่วยเธอไม่ได้ และอดอยากมากมายถึงอย่างนี้” พระธำวัก

พณฯ รู้สึกแปลกใจ มันเป็นเรื่องที่เขาไม่เคยคิดว่า ทิศไหนจะเป็นมงคลหรืออัปมงคล เขามองดูทิศทั้งสี่ครู่หนึ่ง แล้วถามพระธำวักว่า “ถ้าเช่นนั้นทิศไหนจึงจะเป็นมงคล?”

พระธำวักอธิบายว่า “มงคลไม่ได้อยู่ที่ทิศเหนือทิศใต้ หรือทิศตะวันออกตะวันตก พณฯ เธออย่าหามงคลจากทิศเช่นนั้น เธอจงจำไว้ว่า ที่พึงของใครอยู่ที่ทิศใด ทิศนั้นก็เป็นที่มงคลสำหรับเขา จงหันหน้าไปทิศนั้น อย่าหันหลังให้ เพราะว่าคนเราต้องเอาที่พึงไว้ข้างหน้า ไม่ใช่เอาที่พึงไว้ข้างหลัง ถ้าใครไปหันหลังพิงที่พึง คนนั้นก็ขาดมงคล ชะตาตกทุกรวย เหมือนอย่างเธอพึ่งต้นไม้วางจะอาศัยกินดอกกินผล แต่แล้วนางพึ่งต้นไม้นี้เสีย เรียกว่าหันหลังให้ที่พึง จึงต้องประสบความลำบากถึงอย่างนี้ เมื่อครั้งบิดาของเธอยังมีชีวิตอยู่ เธอก็คงทำอย่างนี้ใช่ไหม เธอพึ่งบิดามาเรื่อย แต่เธอหันหน้าไปเสียทางอื่น ไม่ได้ดูว่าท่านทำอะไร อย่างไร เธอผิดมาแต่ครั้งนั้นแล้ว” พระธำวักจึงสอนต่อไปว่า “บิดาของเธอเมื่อไหว้เทวดาแล้วมานั่งที่โคนต้นไม้นี้ แต่ท่านหันหน้าเข้าหาต้นไม้มิเพื่อตรวจดูว่าต้นไม้นี้ต้องการน้ำหรือปุ๋ย หรือมีตัวสัตว์ชนิดใดมาคุ้ยเขี่ยเจาะไชทำลายรากต้นไม้นี้บ้างหรือไม่ ท่านให้สิ่งทีต้นไม้นี้ต้องการแก่มัน แล้วมันก็ให้สิ่งที่ท่านต้องการแก่ท่าน กันเธอดูดี ที่โคนต้นไม้มือของเธอขาดน้ำขาดปุ๋ยออกอย่างนี้ มันจะให้ดอกให้ผลแก่เธอได้อย่างไร ใบก็ไม่มีเหลือแล้ว อีกสักหน่อยแม่แต่ลำต้นก็จะไม่มีให้เธอพึ่งหลังต่อไป”

พณฯ กลับได้สติ เขาเริ่มหันหน้าเข้าหาต้นไม้นี้ตามคำแนะนำของพระธำวัก ทิศมงคลของเขาอยู่ทางนั้น เมื่อหันหน้าเข้าหาที่พึงเขาก็เห็นสิ่งที่ตนควรทำ เช่นการให้น้ำให้ปุ๋ยและป้องกันตัวสัตว์ที่จะทำลายเป็นต้น ไม่ช้าไม่นานต้นไม้ก็กลับดกช้น มีใบดกปกคลุมเป็นที่กำบังแดดแดด และผลิดอกออกผลให้เขาต่อไป

ท่านท้าวพร เมื่อชนปีใหม่ตงแต่ปีก่อนเราก็คาดหวังว่า ความสุขนั้นอยู่ที่ปลาย แต่แล้ว
ตลอดปีก็ปลายความสุขทั้งกลางเดือน ต้นเดือนอุดม กลางเดือนมัธยม พอปลายเดือนก็แยกตามเคย นาง
ตั้งกรานต์กึ่งแต่งกายหัตถ์ชายถือสัญญา หัตถ์ขวาถือโนนด หัตถ์ดอกเบย ก็นำเข้าเป็นภักษาเหมือนกับ
ปีก่อน ความสุขที่แท้จริงมันอยู่ที่ไหน? ชนปีใหม่คราวนี้บอกแหละ ทั้งๆ ที่ตัวเราต้องแกล้งไปอีก
แต่ก็ยังหวังว่าเราจะมีความสุขมากจน

ถูกแล้ว มันเป็นที่ไปไม่ได้ ความสุขที่ดีขึ้นกำลังรอคอยเราอยู่อย่างแน่นอน หาก
เรากับความสุขจะคลาดกันไปเสียก็คงจะเนื่องมาจาก “เราหันหน้าผิดทิศ” เท่านั้น ที่พึงของเราคือ
ตัวเราเอง ข้อสำคัญอย่านั่งฟังตัวเองเพลินเป็นไฉนได้ ที่พึงอยู่ทางไหน ทิศมงคลอยู่ทางนั้น หันหน้า
เข้าหาตัวเองเสียแล้วความสุขคงไม่ไปไหนเสีย.

ความรักๆจะล้น ?

สังขาร - เนื้อตัวของเรา คุุๆก็น่ารัก เรามีตัวอยู่คนละตัว แล้วยังตามใจเราทุกอย่าง ในโลกนี้ไม่มีตัวใครที่เราจะใช้ได้อย่างใจเท่าตัวเรา พาไปเป็นใหญ่เป็นโตก็เอา พาไป ตัดช่องย่องเบา ก็เอา พาไปสู้บ๊องก็เอา พาไปชิงก็เอา พาไปชิงก็เอา พาไปชิงก็เอา พาไปชิงก็เอา ผลที่สุดพาไปชิงก็เอา คุุๆน่ารักน่าชังน่ารักจริงๆ ตัวคนอันนี้รู้อย่างนี้ พูดกันเป็นมัน เป็น เหมาะว่าไปไหนจะไปด้วย ชนเขาหลงห้วยก็จะตามไป แต่เอาเข้าจริงก็เปล่าเสียเป็นจำนวนมาก ปลดปล่อย ให้เราเอากลับมาหาอย่างว่างกลางทะเล คุุๆแล้วหนี่งคำสอนพระพุทธองค์ไม่พ้น พระองค์ทรงสอนว่า “ตนเป็นที่พึ่งของตน” จริงตัวใครที่จะอาศัยได้ตั้งแต่ต้นจนปลายเหมือนตัวเราเป็นไม้ไม้แล้ว ตัวเราเป็น แหะละก็อมตรมที่ซอด้ด้อย ไม่มีทางที่จะตัดขาดจากกัน คนบางคนที่ถูกคนอื่นเขาพรากไป เขาตัดรักตัด ล้มพันธ์ไม่ซอด้ด้อย ไม่เกี่ยว ตัวเองกลับมากลัวคิดว่าตัวได้ถูกทอดทิ้งไม่มีใครมาอาศัยโดยสิ้นเชิง แล้วเลย ฆ่าตัวตายเสีย อย่างนี้เป็นคนคิดผิด ความจริง ถึงมนุษย์ทั้งโลกเขาจะตัดล้มพันธ์ ตัดรักตัดอาศัยไป จากเราหมดแล้ว เรายังมีเพื่อนแท้ เรายังมีคนรักที่ซอด้ด้อยต่อเรามากที่สุดอยู่คนหนึ่ง คือตัวเราเอง จริงอยู่ตัวเรามีตัวเดียว แต่ถ้าดูในแง่ความรักแท้และซอด้ด้อย ความรักและความซอด้ด้อยที่เราจะได้ จากคนทั้งโลก แม้เอารวมกันเข้าแล้ว เอาสองคูณ ก็ยังไม่เท่าความรักและความซอด้ด้อยจากตัวเรา เอง ฉะนั้น การคิดฆ่าตัวตายเสีย เพราะถูกคนรักอันบิดพริ้ว จึงเป็นความคิดที่ไม่ชอบด้วยเหตุผล ไปหลงรักเทียมจนลืมรักแท้ คือความรักที่ได้จากตัวเอง มองทางแง่บุญบ้าง แล้วจะเห็นว่าคนทุกคน ในโลกนี้ไม่มีใครอาภัพจนกระทั่งไม่มีคนรักเลยสักคนเดียว ขอโทษเถอะ จนกระทั่งคนโรคเรื้อน ภูมิจึงเขาก็มีคนรัก อย่างน้อย ๑ คน คือตัวเขาเอง ทำไมคนอย่างเราจะไปยอมจนความคิด ชะระอะไร เราจะมาคิดทำลายตัวเอง เพราะไม่ได้อยู่กับคนรักซึ่งเป็นคนอื่น เราอยู่กับคนรักแท้ - ยอดดวงใจ ประจำชีวิตของเราได้ คืออยู่กับตัวเราเอง น่ารักออก

ที่พูดนี้ไม่ใช่ผมยกย่องความรักที่ได้จากคนอื่น ไม่ใช่ส่งเสริมการเป็นโสดชั่วนิรันดร์ แต่ พูดให้คิดสำหรับท่านที่อาจลืมนึก ในเมื่อสายธารแห่งความรักของคนอื่นแห้งเหือดลงเสีย จะได้นึก ถึงความรักและคนรักที่ติดล้อย่อยตาม บิดทองหลังพระอยู่ตลอดมาอีกคนหนึ่ง คือตัวเราเอง ที่พูด ้นต้องการตรึง ล้วนราคาแห่งความรักของคนอื่นมอบเรานั้น แน่ละ หากเป็นความบริสุทธิ์ใจ ก็ควา ควรแก่การบูชา มิใช่เพียงด้วยการแลกเปลี่ยนขอขายด้วยเงินตรา

เราน่าจะพิจารณาเรื่องความรักจากคนนอกอีกสักนิด คงไม่เสียเวลาดำหรับท่านมากนักไม่ใช่หรือ สำหรับปัญหา ต้องเข้ามาครับ มาพูดถึงเรื่องความรักจากทฤษฎีของท่านผู้รู้แจ้งเห็นจริงในปัญหารัก ไม่ใช่ผม ท่านผู้หนักคอปุทธเจ้า พระศาสดาเอกของโลก ผู้สรรเสริญการค้นคว้าด้วยปัญญามากกว่าการเชื่ออย่างงมงาย พระองค์ตรัสถึงปัญหารักไว้หลายแง่ ทั้งในแง่วิเคราะห์ชนิดของความรัก และวิจารณ์คุณค่าของความรัก และวิจัยอันตรายซึ่งจะเกิดขึ้นจากคนรักและจากความรัก น่าศึกษามากทีเดียว สำหรับท่านที่ยังคิดจะเกี้ยวของในโลกลีๆ แต่ในแง่เหล่านี้เราได้นำมาศึกษากันพอสมควรแล้ว หากจะยังขาดอยู่หรือยังมีผู้พูดถึงน้อยไปสักหน่อยคือเหตุเกิดของความรัก ในปัญหาที่ว่าความรักเกิดจากอะไร ?

ทำไมคนบางคนเขาก็ดูดี แต่เราเห็นแล้วเฉยๆ ใจมันไม่บอกว่ารัก อย่างมากก็แค่ชอบ บางคนก็ไม่ใช่ดั่งด้วยเพริศพรังอะไรนักหนา แต่เราก็อารัก บางคนพบเห็นกันครั้งแรกความรักมันกระตุกหัวใจทันที แต่บางคนก็แรกเฉยๆ ต่ออยู่ไปนานๆ จึงเกิดรัก บางคนเฉยๆ มาจนอายุย่างเข้าเกือบครึ่งคน เพิ่งมาเจอเขาของจริงเข้า มันเป็นเพราะอะไร ? แล้วคนอย่างนั้นว่าแท้จริงก็น่ารักน้อยอยู่เมื่อไร ทำไมเขาจึงไม่รัก ? คนอะไรกัน น่าหยิกเห็ดอกเกิน ปัญหาดีที่น่าสนใจ โปรดฟังคำตอบอันเป็นสังเขปจากพระพุทธทศวณะเลยทีเดียวครับ พระองค์ตรัสว่า

ปุพฺเพ ว ตณฺนิวาเด็น

ปุจฺจุปปนฺนํ หิตนํ วา

เอวํ ตํ ชายเต เปมํ

อุปถัมภํ ย โถทเก.

“ความรักเกิดจากเหตุสองสถาน หนึ่งจาก

บุพเพตต้นิवाद และต้องเกิดจากมิตรจิตในปัจจุบัน ฉะนั้นเดียวกันกับดอกอุบลซึ่งเกิดจากน้ำและตม”

นี่แหละครับคอรากเหง้าของความรัก มันเป็นคำตอบที่กระจ่างแจ้งที่สุด แทบทุกปัญหารักลายแทงมันออกตรงนี้ ทำไมคนที่เราไม่นึกอยากรักเลยจึงมาเคี้ยวเซมๆ เต็มๆ จะให้เรารักให้ได้ แล้วทำไมคนที่เรารักแทบใจขาดแค้นใจไม่รักเรา พิจารณาพระพุทธทศวณะนั้นแล้วจะเจอคำตอบที่กระจ่างแจ้งทุกปัญหา และใครเจอคำตอบแล้วจะรู้สึกว่ามันอยากหัวเราะมากกว่าร้องไห้ เลยขเกยจกตุ้มขเกยจกเหงาเดียวเวลา เขาค่อยๆ ใจให้อิ่มท้องเรามากกว่า

ในพระพุทธวจนะบทนี้ พระพุทธองค์ทรงเปรียบเทียบความรักกับเหงาบัว หอวบัวเราเอามาตีรับประทาหนนแหละ ทรงเทียบว่า หอวบัวนั้นมันจะออกชนได้เป็นใบบัวดอกบัว ต้องมีของหล่อเลี้ยงต้องสิ่งคือโคลนกับน้ำ โคลนอยู่ข้างล่างน้ำอยู่ข้างบน คนไม่รู้ดูเผิน ๆ จะเห็นว่าบัวเกิดจากน้ำ แต่ความจริงเปล่า ต้องมีโคลนด้วย มีแต่ถ้าได้ ๆ เฉย ๆ บัวไม่เกิด อีกที่ที่ใดจะมีแต่โคลน - ไม่มีน้ำ บัวก็งอกงามไม่ได้ เพราะบัวเป็นพืชแปลกประหลาด ต่างจากพืชทั้งหลาย คือพืชชนิดอื่น เช่น ต้นข้าว ต้นหญ้า ทานตะวัน บานชื่น และกุหลาบเป็นต้น รากจับดินได้แล้วชูต้นขึ้นไปในอากาศได้ ใช้อากาศเป็นเครื่องประคองลำต้น แต่บัวไม่ใช่อย่างนั้น รากจับโคลน แต่ลำต้นต้องประคองด้วยน้ำ น้ำตนถ่ายบัวก็ขึ้น น้ำก็ถ่ายบัวก็ยาว ถ้านางวดแห่งถ่ายบัวก็เหี่ยวแห้งตายไปตาม พระพุทธเจ้าทรงเปรียบเทียบว่ารักก็เหมือนบัว คือความรักจะเกิดขึ้นได้และดำรงอยู่ได้ด้วยเหตุต้องประการ

๑. บุปผเพ็ญนิवाद

๒. ไมตรีจิตในปัจจุบัน

บุปผเพ็ญนิवाद เป็นสิ่งที่ยังอยู่ในลัคน์ลึกของหัวใจ เปรียบเหมือนโคลน มองพอดีพอร้ายไม่เห็น ลัคน์ไมตรีเปรียบเหมือนน้ำที่ทำให้ถ่ายบัวยาว

บุปผเพ็ญนิवाद คือเชอรักในดวงใจที่เคยร่วมรักกันมาแต่ปางก่อน มาชาตนึกเป็นเนื้อคู่กัน คนที่มีบุปผเพ็ญนิवादรักกันทางใจ นอกเหนือจากถ่ายตากันอื่น เราดูก็ไม่เห็นว่าเขาจะน่ารัก แต่เขาก็รักกัน รักกันเกิดจากบุปผเพ็ญนิवाद อย่างที่เราพูดกันว่า ลงได้เป็นเนื้อคู่กันแล้วก็ไม่แคล้วกันไปในลัคน์ไมตรีจิตคือ การแสดงน้ำใจอันงามต่อกันในปัจจุบันนี้ อุปมาเหมือนน้ำที่ทำให้ถ่ายบัวยาว คนที่เพียงรักด้วยบุปผเพ็ญนิवाद แต่ขาดน้ำใจ ก็เหมือนกับปลุกบัวในนาตนา ก็รักกันได้ ไม่ขาดรัก แต่รักกันอย่างแค้น ๆ ไม่มีรดีมีชาติ พลาดท่าบางคู่เอาคำแข่งคำด่าเป็นยาชาดู ก่อนอาหารก็ด่า หลังอาหารก็ด่า แต่ก็อยู่กันได้ไม่เลิกไม่ร้าง ชาวบ้านลุดจะอัศจรรย์ใจ แต่ถ้าใครหวังจะปลุกบัวรักสักแต่ว่าไมตรี คือแสดงน้ำใจช่วยเหลือเขาทุกอย่าง แม่เงินทองและชีวิต อยากให้เขารัก ถ้าไม่มีบุปผเพ็ญนิवादเป็นเดิมพันไว้เลย รักก็ไม่งอก ถึงงอกก็ไม่ยืน เหมือนหาถอนกอบัวมาปลุกในอ่างแก้วเฝ้าเติมน้ำเต็มเปี่ยมทุกวัน ไม่ให้อุดให้อยาก แต่ไปไม่ได้ก็หน้า บัวก็เหี่ยวเพราะขาดโคลนถม คนรวยที่ปลุกรักไม่สำเร็จเพราะเหตุนี้เอง แล้วก็ไปตามลงโทษ โกรธเคืองว่าคนรักที่หนีไปนั้นเป็นคนด่าด้วยวาธนาหาได้นึกไม่ว่าตัวเองแหละปลุกบัวในอ่าง เติมน้ำด้วยน้ำแต่ขาดโคลน

น้ำใจเป็นดังจำเป็นสำหรับความรัก ที่เรารู้สึกรักกันแล้วนั้นนับว่าเป็นบุญวาสนา บุญเพ
 ดันนิवादมาแล้ว เติมน้ำใจให้มากพอด้วยรักจะยาวดังใจคิด

แต่ขอว่า “น้ำ” ก็มีใช้จะเลี้ยงบัวได้เสมอไป ท้องทะเลอันกว้างใหญ่ ทำไมจึงไม่มี
 บัวดอกเดียว เพราะน้ำมันเค็มเกินไป และน้ำอะไรก็ไม่ว่าง ชื่นๆ ลงๆ ไม่รู้จักหยุด น้ำใจคนเรานัก
 เหมือนกัน หากชื่นๆ ลงๆ ไม่คงที่ หรือใจเค็มจนเกินไป รักก็ชอกช้ำโรยราเหมือนกัน

จนกระทั่งเราพูดถึงความรัก เพื่อความรัก หากท่านผู้ใดยังแก้ปัญหารักไม่ออก ลองไปนั่ง
 ฟังพินิจกอบัวที่ริมบึงดูบ้าง บัวเป็นเจ้าแห่งความรัก และถ้าเข้าใจเพราะรักก็ไม่หาย ชอหวั่นมา
 ต่อกันลองดูบ้าง อาจทำให้รักฟื้นได้ชื่นใจอีก เพราะความรักฤาจะสั้น

๒๕๒ ผู้ถือหุ้น

บริษัทห้างร้านที่ทำการค้าขายขนาดใหญ่ แต่ละแห่งมีคนเกี่ยวข้องอยู่สัฟวก คือ พวกบริหารงาน พวกถือหุ้น พวกลูกจ้าง และพวกลูกค้า คนสัฟวกนี้ได้รับผลประโยชน์จากบริษัทต่างบริษัทต่างลักษณะกัน คือ พวกบริหารได้ทั้งกำไรและค่าแรง พวกถือหุ้นได้กำไรแต่ไม่ได้ค่าแรง พวกลูกจ้างได้แต่ค่าแรงไม่ได้กำไร ส่วนพวกลูกค้าได้เพียงผลประโยชน์จากทุนที่แลกเปลี่ยน

การพระค้ำด้นากเหมือนกัน คือเป็นบริษัทใหญ่บริษัทหนึ่ง พระพุทธรเจ้าเป็นคนก่อตั้งรวมด้วยพระอริยสาวกรุ่นแรกหกสิบองค์ พระองค์ทรงเรียกผู้มิด้นได้เิดยรวมกับค้ำด้นากว่า “บริษัท” และเมื่อจะเิด็จปริณพพานกรับสั่งว่า “บริษัทมนคงแล้ว” ต่อมาเรากเิดยกันว่า “พุทธบริษัท” ชาวเจ้า อาจ ถูกหาว่า ตูภาษา บางก็ได แต่รับรองว่า ไม่ผิดเจตนาธรรมณ์ คือพระพุทธรค้ำด้นา ไม่ใช่สมบัติของเอกชนคนใดโดยเฉพาะ แต่มีลักษณะเป็นบริษัท คือมีผู้ถือหุ้นหลายคน และคนเหล่านั้นเป็นผู้เิดยมิด้นในพระพุทธรเจ้า จึงเิดยกว่า พุทธบริษัท ซึ่งจะแปลว่า บริษัทของชาวพุทธก็พอได้กระมัง

พระพุทธรค้ำด้นา หรือพุทธบริษัท มีคนวงในวงนอกเหมือนกัน คณะผู้บริหารงานชั้นในที่สุดของบริษัทคือพระสงฆ์ พวกถือหุ้นเิดยกว่า อุปาสกอุปาสิกา ค้ำว่าอุปาสกอุปาสิกา ก็แปลว่าคนวงในอยู่แล้ว การที่พระค้ำด้นาทรงเิดยคนประเภทนี้ออย่างนี้ ก็เพื่อให้แปลกจากคนทเกี่ยวข้องกับค้ำด้นาในสถานอื่น ซึ่งอาจเป็นเพียงลูกค้าของค้ำด้นาก็ได้ คือ นับถือค้ำด้นาเพียงเพื่อเิดยอนหาผลประโยชน์ส่วนตัว หากการค้ำด้นาดำเนินไปดีก็นับถือ หากการค้ำด้นาเพลี่ยงพลัดลงไปก็ตจากแล้วเรไปหาค้ำด้นาอื่น เหมือนคนหาซื้อของตามห้างร้านนั่นเอง แต่คนชั้นอุปาสกอุปาสิกาไม่ใช่อย่างนั้น หากการค้ำด้นาเป็นไปดีก็ดีใจเหมือนได้กำไร หากการค้ำด้นาเรวรวรอนเรกช่วยกันแก้ไขไว้ดู้กำลึง เพราะตนเป็นเจ้าของค้ำด้นาในฐานะมีหุ้นอยู่ด้วย

ปีพุทธศักราช ๒๕๐๔ ที่ผ่านมามาเมื่อไม่กี่วันยังอยู่ในความทรงจำของเรา บริษัทของเราได้กำไรหรือขาดทุน ? ผู้ถือหุ้นได้ด้วน บันผลกำไรก็มากน้อย ? หรือได้รับด้วนเฉลี่ยไขหนที่ฝ่าย

บริหารทำขาดทุนคนละเท่าไร ? ทุกคนยอมทราบอยู่แล้ว และเมื่อวันคนเดือนปีผ่านไปแล้ว ก็ถือว่า
ทุกสิ่งทุกอย่างได้ผ่านพ้นไปด้วย ขอให้แล้วกันไป พระพุทธองค์ก็ตรัสว่า สิ่งที่ทำไปแล้วทำคนไม่ได้

สิ่งที่ยังเป็นปัญหาของเราอยู่ที่ว่า ในปี ๒๕๐๕ เราจะทำอย่างไรกันต่อไป ข้อผิดพลาดที่เรา
เคยพลาดมาแล้ว ทำอย่างไรเราจึงจะไม่พลาดอีก ความเหมาะสมในการดำเนินการในปีกลายเราเคย
ได้กำไรมาแล้ว ทำอย่างไรปีนี้จะจะได้เพิ่มขึ้น เราจะปรับปรุงบริษัทของเราอย่างไร นี่ดีเป็นปัญหา
ที่พวกเรานักธุรกิจจะต้องคิดและเฉพาะอย่างยิ่งท่านผู้บริหารเห็นจะต้องเห็นอย่างน้อยกับปัญหานี้ แต่
เป็นเรื่องที่ท่านทราบซึ่งอยู่แล้ว ในหนังสือปรึกษาหารือกันเฉพาะพวกเรา สำหรับพวกเรา—อุปาสก
อุปาสก น่าจะต้องดำเนินในหน้าที่ของเราอยู่มาก เรามองหน้าที่อยู่สองประการ คือ ๑. การปฏิบัติ
คำสอน และ ๒. การบำรุงคำสอน หากเราไม่ทำสองอย่างนี้ให้เหมาะสม ฝ่ายบริหารก็แย่เหมือน
กัน เหมือนคนหนึ่งเรอ กับคนแจวเรือ แม้นคนแจวจะแจวเก่งขนาดไหนก็ตาม หากพวกหนึ่งเรอหนึ่งไม่
เป็นท่าเรือก็โคลง พลาดท่าเลยลมทั้งลาก็ได้

เฉพาะเรื่องการปฏิบัติคำสอนนั้นเป็นเรื่องสำคัญมาก สำหรับอุปาสกอุปาสกก็คือทุกคนทำ
ได้และจะต้องทำ ไม่เหมือนการบำรุงคำสอนซึ่งเป็นภาระของคนที่มีความสามารถ ผู้ใดไม่สามารถ
เช่นคนยากจนเกินไป ก็ยังไม่ต้องทำ แต่การปฏิบัติต้องทำทุกคน จึงจะถูก การปฏิบัตินั้นข้อ
สำคัญคือการปรับปรุงตนเองให้เป็นอุปาสกอุปาสก เฉพาะที่ต่องการเสนอให้ท่านผู้อ่านคิดในปีใหม่
นี้ คือเรื่องสมบัติของอุปาสกชื่อว่า “ไม่เป็นคนถือมั่งคั่งตนชาว” คนที่ขาดคุณสมบัติข้อนี้เรียกว่า
“โกตุหฺลิกมัจฉลิก” (โกตุหฺลิกะมัจฉลิก) แปลว่า คนต้นคคือเป็นคนไม่มีหลักดทยึดเหนี่ยว
ในใจแน่นอน มีแต่คอยหาดีจากข่าวลือ คอยดีใจ คอยเสียใจ คอยตกใจ คอยเชื่อใจ ตาม
ข่าวลือเท่านั้น แม้หลักธรรมของคำสอนว่าไวแจ่มแจ้งลึกเท่าไร ถ้ายังไม่มีความดีใจไม่เดินด้วย การ
บำเพ็ญตนเป็นคนต้นคทำให้การพระคำสอนขาดระเบียบ รวนเร และผู้นั้นเองจิตใจก็เหินห่างจาก
พระรัตนตรัย อุปาสกอุปาสกจึงไม่บำเพ็ญตนอย่างนี้

เหตุใดข้าพเจ้าจึงเสนอเรื่องนี้เป็นบทความปีใหม่ สำหรับปีนี้? ก็เพราะว่าปี ๒๕๐๕ ที่กำลัง
เคลื่อนใกล้เราเข้ามา มีท่าทีว่าจะนำเรามาฝากเราหลายเรื่องด้วยกัน ของพรรณนถาไม่ละกิด
กันไวก่อนอาจตนได้ง่าย ถ้าแค่นั้นเดี๋ยวก็น่าเป็นไร แต่ถาถึงแตกตนกแย่น้อย และแม้นคนทั้งโลกเขา
จะตนกข้างเขาเถอะ ข้อสำคัญขออุปาสกอุปาสกอย่าตนกแล้วกัน เพราะถาคนต้องพวกตนมน
กระทบกระทบเทอนการพระคำสอน บริษัทของเราจะขาดทุนเอา

เรื่องชวนตนที่จะมากับปีใหม่นี้ มีทั้งทางโลกทางธรรม ทางโลกคือมรดกการเมือง ดู
 ดีกว่าเหตุการณ์ร้ายจะถูกลามไถ่บ้านเมืองของเราเข้ามาทุกที เฉพาะอย่างยิ่ง จากคนที่ไม่เชื่อคำด่า
 น้าจะมีการโฆษณาปลุกปั่นทำให้เราคิดเห็นวิปลาสไปได้ง่าย แต่เรื่องน้าพเจ้าไม่รู้ดีก่อกวนเท่าไรนัก
 เพราะสมัยทุกวันนี้รัฐบาลมีอุปกรณ์ด้อยดาร์ทันสมัย เช่นกิจการโทรทัศน์ กิจการวิทยุกระจายเสียง
 และระบบการประสานงานระหว่างรัฐกับราษฎรโดยวิธีอื่น พอที่จะใช้เป็นสื่อแถลงข่าจแข็งข้อความ
 เข้าใจกันได้ง่ายกว่าแต่ก่อนเป็นอันมาก

ยังมีอยู่อีกเรื่องหนึ่งที่น่าพเจ้าห่วงมากกว่า คือการตื่นทางธรรม หรือตนตเื่องมนตงเคา
 มาแต่ปีกดายุแล้ว คือมีนักโหราศาสตร์เปิดเผยการโคจรของดวงดาวว่า ในวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ที่จะถึง
 นี้ ดาวพระเคราะห์ห่มอุททิพลต่อโลกเกือบทั้งหมดได้โคจรเข้าไปรวมกันอยู่ในราศีเดียว คือราศีที่ ๓๐
 ปราศฏการณบนท้องฟ้าในลักษณะนี้ว่ากันว่า แด่นปีด้านปีจึงมีครึ่งหนึ่ง พุดง่าย ๆ คือตั้งแต่เวียน
 โหรกันมาแล้วยังไม่เคยเห็น และก็ไม่ทราบเหมือนกันว่า การประชุมดาวครั้งใหญ่เช่นนี้มีผลต่อโลก
 อย่างไรบ้าง เรื่องของโหรก็อยู่ดองพวกตั้งแต่ไหนแต่ไรมาแล้ว คือพวกที่กักกับพวกกระท่ง พอพวก
 ทั่ว ๆ ทั่วอย่างนั้นแล้ว พวกที่ดองกกระท่งด่ง คือพยากรณ์ออกมาว่าการประชุมดาวครั้งนี้จะก่อให้เกิด
 อาเภทเหตุร้ายแก่มนุษย์อย่างใหญ่หลวง คำพยากรณ์ทำนองนี้ที่ชาพเจ้ากลัว แต่ไม่ใช่กลัวเหตุร้าย
 จากดวงดาว หากแต่กลัวคำพยากรณ์ของโหรนั่นเอง และที่กลัวก็กลัวว่าท่าน “อุปาดก-อุปาดิกา”
 จะตีคำพยากรณ์นั้นจะเสียตำแหน่งอุปาดกอุปาดิกา กลายเป็นโกตุหิดโก-โกตุหิดิกา ไปเสียเท่านั้น
 ถาดงไตตนแล้วประเดยมอทด้ามกเข้ามาแทรกอก คือพวกดะเดาะเคราะห์ เพราะเคยมดวอย่างมาแล้ว
 เช่นเมื่อคราวตนกันว่า คนปีมะ ๆ จะตายกันหมด ตนว่าโลกจะแตกฉนวนฉนวน และตนว่ายักษ์ใหญ่
 จะมากินคน แล้วผลที่สุดก็เหลวไหลทั้งฉนวน คนที่ตนกตนพรี

ตามหลักวิชาโหราศาสตร์ ในวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๕ คืออีกไม่กี่วันข้างหน้าพระ-
 อาทิตยกำลังโคจรอยู่ในปลายราศี ๘ ขณะเดียวกัน พระจันทร์ก็โคจรเข้าตำแหน่งเดียวกันมองคำ
 ได้เดียวกัน และมีดาวดวงอื่น ๆ แข่งชนหน้าบ้าง ถาดงบ้าง หากดาวเหล่านั้นจะเกิดแซะกันชน
 ดาวพฤษักกับดาวพระศุกรีกดกหน้าดกหลังอยู่นั้น ดาวพระอังคารก็ถูกกดจนมุมอยู่แล้วด้วย ดูแล้วก็
 ไม่เห็นมีอะไรน่ากลัว ด่วนเรื่องสุริยุปราคาคือพระอาทิตย์จะมีดในเวลา ๐๗.๓๗ น.-๐๘.๓๖ น. ใน
 วันที่ ๕ นั้น ก็เป็นเหตุการณ์ธรรมดาเหลือเกิน และไม่อาจเห็นได้ในประเทศไทยเราเสียด้วยซ้ำ

พอที่ ชนเขียนเรื่องทำนองนี้มาก ประเดี๋ยวโรคเก๋ากำเริบจะรับแขกกันไม่ไหวอีก กว่าจะชุกชุมเข้า
กันดูได้กนกเวลาตงหลายปีเช็ดหลายมาแล้ว ทยกเอาหลักวิชามาอังกเพื่อให้ท่านผู้อ่านมั่นใจว่า
ข้าพเจ้าบอกว่า “ไม่เป็นไร” นั้น ข้าพเจ้าพูดตามหลักวิชาชกคมให้ดู พอให้รู้ว่าเป็นนักมวยเก๋
เท่านั้นเอง

รวมความว่า ในปี ๒๕๐๕ นี้ ดวงดาวบนท้องฟ้าจะไม่มีผลร้ายใด ๆ แก่ประเทศไทยเรา
ตรงกันข้ามกลับจะเป็นผลดีแก่พืชพันธุ์ธัญญาหาร แทบทุกชนิดในแถบนี้ การประชุมของดวงดาว
บนท้องฟ้าไม่มีอะไรน่ากลัวแน่ ที่น่าสนใจยิ่งกว่านั้นคือการประชุมดวงดาวบนพื้นดินนั่นเอง

พร้อมกับบทความเบ็ดเตล็ดนี้ ข้าพเจ้าและคณะผู้จัดทำวารสารพุทธศาสตร์ฉบับก้าวหน้า
ขอเชิญชวนให้ท่านสมาชิกได้ประดับความฉลาดขึ้นทุกคืนวันตลอดปี ๒๕๐๕

๑ มกราคม ๒๕๐๕

วัยรุ่นบนทางรัก

คนเรามีหลายวัย แต่วัยที่มีปัญหา
มากที่สุดคือวัยรุ่น ยุงมาก, พวกวัยรุ่น
กับ พวก วัยรุ่น ผูก ปัญหา ขึ้นเองในพวกของ
เขามากอยู่แล้ว ยิ่งแถมพวกอดีตวัยรุ่นไปทำ
ให้เขาเกิดปัญหาขึ้นอีกด้วย หมายความว่า
เด็กกะเด็กยุ่งกันเองแล้วยังไม่พอ ยิ่งแถมมี
ผู้ใหญ่ไปยุ่งกะเด็กเข้าอีกทางหนึ่งด้วย เด็ก
วัยรุ่นเลยแฮะ มีปัญหาตักหน้าตักหลังอยู่
ทุกหนทุกแห่ง ดู ๆ ก็สนุกดี แต่ดู ๆ ก็น่า
รำคาญ ฉะนั้น คนวัยรุ่นหากไม่เรียกว่าวัยรุ่น
จะเรียกว่า “วัยปัญหา” ก็เห็นจะได้

ปัญหาในวัยรุ่นนั้นเริ่มตั้งแต่ขนาดของวัยรุ่นแล้ว คนขนาดไหนที่เรียกว่าคนวัยรุ่น ?
จนกระทั่งเคยวนกยงตกลงกันไม่ได้ บรรดาท่านผู้ทรงคุณวุฒิแขนงต่าง ๆ ยังมีความคิดเห็นไม่ลงกัน
ทางแพทยเอาความเติบโตของร่างกายเป็นเกณฑ์ตัดสิน ทางปรัชญาเอาความเปลี่ยนแปลงทางใจเป็น
เครื่องวัด ฝ่ายนักกฎหมายยกเอาปัญหาทางนิติกรรมชนชาติ เมื่อเป็นเช่นนั้นคนวัยรุ่นทุกวันนี้จึงมี
อยู่หลายขนาด บ้างว่าสิบห้าหยก ๆ สิบหกหย่อน ๆ ก็วัยรุ่นแล้ว บ้างว่าต้องสิบแปดดวงแล้วจึงเข้า
เกณฑ์ และยังอีกหลายมติวางกำหนดคร่อมกันไปกันมาจนจำไม่ได้ ด่วนมากก็ใช้ตัวเลขเป็นเกณฑ์
คือกำหนดด้วยอายุ แต่ข้าพเจ้าเลื่อมใสทางปรัชญา รู้สึกสนใจกับตัวคนมากกว่าตัวเลข ใครรุ่นหรือ
ไม่รุ่นดูตัวเป็นรู้นะ

แต่เรื่องนี้มีแง่ว่า ถ้าไม่รัดเงำให้หมดเสียก่อนอาจโดนเด่นแง่ทีหลัง เพราะฉะนั้นขอแะดัก
นิดเถอะ คือความหมายของคำ คำว่า วัยรุ่น ๆ นี้ความจริงเป็นคำกร่อนในภาษาไทยเท่านั้น ไม่ใช่คำ
เต็ม ที่เต็มจะต้องมีคำต่อไปอีกว่ารุ่นไหนหรือรุ่นอะไร เพราะคนทุกคนก็ย่อมมีรุ่นด้วยกันทั้งนั้น ต่าง

แต่ถ้าใครจะรุ่นเก่าหรือรุ่นใหม่กว่ากันเท่านั้น โปรดนึกดูสินค้าต่าง ๆ อย่างเช่นรถยนต์ทองขาว
อยู่ในท้องถนน นั้นมันก็มีรุ่นทุกคัน โรงงานผลิตรถยนต์เขาบมตวเลข หรือเครื่องหมายติดไว้ทุกคัน
เพื่อจะได้รู้ว่าคันไหนรุ่นไหน เพราะรุ่นของมันมีปัญหาทางการค้าขาย รถต่างรุ่นก็ต่างรูปและต่างราคา
บางที่ยังต่างคุณภาพเสียด้วย แต่คนเรารู้สึกดีกว่ารถน้อย แม้จะต่างรุ่นก็ไม่ผิดรูปร่างเท่าไรนัก ไม่ว่า
คนที่ถูกผลิตออกมายุคไหนสมัยไหนรูปร่างก็เหมือน ๆ กัน ก็โรงงานก็แบบเดียวกันทั้งนั้น จะต่างกัน
ก็แต่ทรวดทรงและผิวพรรณซึ่งเป็นส่วนเล็กน้อย บางคนสูงโย่งน่านับถือ บางคนก็บ่อมนกนมหน้ารัก
แต่ทั้งคนสูงคนบ่อมนกนมหน้ารักต้องและศีรษะหนึ่งเหมือนกัน ผิวพรรณต่างกันไปบ้าง แต่ก็ไม่พ้น
สีน้ำตาล ขาว และดำ ที่ออกมาเป็นสีฟ้าสีน้ำเงินก็ยังไม่เคยปรากฏ เครื่องมือประจำตัวก็เห็นมีเท่า ๆ
กัน มีริมฝีปาก หน้าผาก แก้ม ฯลฯ ก็เท่า ๆ กัน นาน ๆ จึงจะมีคนโชคได้มาเกินจำนวนดังกล่าว
และคนที่เคราะห์ร้ายได้เครื่องมือประจำตัวมาชำรุดบกพร่องบ้าง แขนขา ๆ จึงจะมีสักคน จึงรวมความ
ได้ว่ารูปร่างของคนเราคงอยู่ในแบบเดิมตลอดเวลาหลายพันปีมาแล้ว

เพราะฉะนั้น รุ่นของคนจึงไม่กระทบกระเทือนทางรูปร่าง การกำหนดรุ่นเลย ต้องใช้วัย
ของแต่ละคนเป็นเกณฑ์ แทนที่จะเรียกว่ารุ่น พ.ศ. เท่านั้น แทน เราเรียกว่ารุ่นเด็ก รุ่นหนุ่ม รุ่นสาว
รุ่นผู้ใหญ่ รุ่นแก่ คือเอาความเด็กโตแก่เฒ่าของแต่ละคนมาเป็นชื่อรุ่น เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงพูดว่า
คนทุกคนก็วัยรุ่นทั้งนั้น เป็นแต่ใครจะรุ่นไหนเท่านั้นเอง และถ้าพูดกันในแง่ปัญหาชีวิตแล้ว ทุกรุ่น
มีปัญหาด้วยกันทั้งนั้น ไม่ใช่จะมีปัญหามากเฉพาะพวกวัยรุ่นหนุ่มรุ่นสาว

พวกวัยรุ่นก็ไม่ใช่อย่อยเหมือนกัน เพียงแต่ใครจะตั้งใจทักมาในแง่ไหนเท่านั้น เช่น
เกี่ยวกับความรัก พวกวัยรุ่นหนุ่มรุ่นสาวมีปัญหาในการ “หา” พวกวัยรุ่นโตมีปัญหาในการ “หึง”
พวกวัยรุ่นใหญ่มีปัญหาในการ “หวง” ฝ่ายวัยรุ่นแก่ก็มีปัญหาในการ “หวง” นี่แสดงว่าปัญหาเดียว
คือเรื่องความรักมันโยงต่อกันไปเป็นลูกโซ่ ต้องแก้กันเรื่อยไปนับตั้งแต่ให้หมดคำเฝ้าช่วยแก้ปัญหาข้อ
ที่ ๑ แล้วไปจบลงข้อสุดท้ายให้ลืบหรือช่วยแก้ไข เรื่องของชีวิตมันเป็นอย่างนี้

ในขบวนการปัญหาชีวิตแล้ว ปัญหาที่ใหญ่ยิ่งคือความรัก ข้าพเจ้าหมาถึงความรักระหว่ง
เพศตามทฤษฎีเห็นกันอยู่ทั่วไปนี่เอง มันเป็นเรื่องที่แน่นอนเหลือเกิน คนทุกคนที่มีสภาพร่างกายและจิตใจ
ปกติจะต้องพบกับความรักระหว่งเพศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จะผิดกันบ้างก็แค่การของความรักเท่านั้น

คนที่ความรักในหัวใจมันกริ่งมาก ก็อาจขมใจไว้ไม่ได้ ต้องตกเป็นทาสของความรักไป แต่บางคน
ความรักก็กรตามาก ทั้ง ๆ ที่รักแล้วก็ยังเล่นตบอยู่ได้อย่างสบายคล้าย ๆ คนดื่มเบียร์ ดื่มเท่าไรก็
ไม่เมาถึงเสียสติ อย่างมากก็แต่มีน้ำดื่มดลือเท่านั้น

ทัศนะทางศาสนาถือว่า ความเป็นส่วนหนึ่งของปรากฏการณ์ธรรมชาติหมายความว่าชาติ
ต่าง ๆ ที่ผลัดกันเป็นของเรา เมื่อมันเกิดจนถึงระยะนั้นมันก็จะแสดงออกในรูปนั้นเหมือนกับดัง
ธรรมชาติทั้งหลายที่ปวง เช่นต้นไม้เมื่อนานองงามจนถึงขีดที่จะมีดอกมันก็จะออกดอกมันก็จะผลัดมัน
ก็ แต่พวกนั้นมันไม่มีใจที่จะคิดนึก ถึงจะมีดอกมันก็จะออกมาเฉย ๆ มันไม่ต้องเป็นห่วงว่าผลที่จะมา
เด็ดดอกของมันไปดมนั้นจะเป็นใคร ด้วยหรือไม่ด้วย มันมีผลของมันของมันเฉย ๆ ธรรมชาติบังคับ
ให้มันงอก มันไม่ต้องวิตกกังวลว่ามันจะได้รับเกียรติให้เข้าไปอยู่ในท้องใครหรือไม่ แต่คนเรานี่ใจ
เมื่อร่างกายเติบโตขึ้นและแสดงความต้องการตามธรรมชาติออกมา ใจก็เป็นเจ้าเงาะเงาะการที่จะหาผู้รับ
สนองความต้องการนั้น ต้องไม่ใช่คนไหนต้องเป็นคนโน้น และต้องอะไร ๆ อีกแยะ นึกแหละคือจุดเริ่ม
แรกของความรัก พุดอกที่คือความรักมันเพื่อสนองความต้องการของธรรมชาติแห่งร่างกายของคน
ผู้นั้นเอง เพียงชนนความรักจึงไม่เป็นบาปเป็นบุญ หากเป็นเพียงปรากฏการณ์อย่างหนึ่งของร่างกาย
และจิตใจเท่านั้น

ปรากฏการณ์ธรรมชาติในตัวคนเราอย่างอื่นยังมีอีก เช่นความหิวและความง่วง เมื่อ
ปรากฏการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นใจก็รับสั่งเอาไปคิดเป็นการใหญ่ ร่างกายก็แสดงว่าต้องการอาหาร
ใจเป็นผู้รับไปคิดว่าทำอย่างไรจึงจะได้อาหารดี ๆ โก ๆ มีกบมีแกดมีให้ถูกปากดังนี้เป็นต้น แต่
ความหิวกับความง่วงทว่านเป็นปรากฏการณ์ที่ที่สุด ก็อันนั้นแหละความหิว ความง่วง ความง่วง
ระยะทางมันสั้นจึงไม่มีอะไรที่ต้องห่วงมาก แต่ทางรักมันระยะยาวยากแก่การคิด ทางหิวทางง่วงและ
ทางรักหากจะเปรียบกับทางในบ้านเราก็คือ ทางหิวเหมือนทางเข้าครัว ทางง่วงเหมือนทางเข้าดง
ทั้งต้องทางนั้นเดินไม่ก้าวก็ถึงที่สุดทาง แล้วก็กลับทางเก่า คนเข้าครัวกับคนเข้าดงจึงไม่หายไปไหน
ได้ แต่ทางรักนั้นเหมือนทางออกประตูบ้าน ซึ่งเป็นทางไม่มีที่สิ้นสุด คนเราถ้าเปิดประตูบ้านเดินออกไป
แล้วจนตายก็ไม่ถึงที่สุดทาง ที่จะให้เจอทางต้นเดียวก่อนแล้วจึงกลับบ้านนั้นเป็นไม้มแล้ว ถ้าจะกลับก็ต้อง
กลับเอง ฉะนั้นใครที่คิดจะหนีทางแห่งความรักเป็นทางไม่มีที่สิ้นสุด

จริงอยู่ คนเราเมื่อแรกก็รักดีกว่าปลายทางรักมันอยู่ไกลคนเดียวเดินไม่ก้าวก็จะถึงซึ่งก็
เห็นจะมีอะไร เพียงให้เดินเห็นหน้าคนที่เรารักแวบเดียวก็พอแล้ว นึกในใจ ถ้าไม่เห็นหน้าก็ขอให้
ได้เห็นเพียงข้างหลังก็พอ หรือถ้าหากไม่เห็นก็เห็นหลังคาบ้านของเขาซึ่งก็พอ ว่ากันว่าเมื่อแรกรักใคร
นั้นอะไร ๆ ก็แทนคนรักได้ ขอให้สิ่งทุกอย่างของกับคนรักก็แล้วกัน ขนที่สุด แม่เพียงดูขนบ้านนก
พอดูได้เหมือนกัน ดูดีกว่าทางรักมันข้างต้นเหลือเกิน

ที่เราารู้สึกว่าทางรักเป็นทางสั้นทง ๆ หมดเป็นทางยาว ก็เพราะทางรักเป็นทางคดเคี้ยวหลาย
 คดหลายเคี้ยวแทบนับไม่ถ้วน เวลาเราเดินทางคดเรามักจะเห็นจุดปลายทางอยู่ใกล้ ๆ คิดว่าเราเดินไม่
 ก้าวก็สุดทาง แต่ครั้นเราไปถึงจุดนั้นเข้ากลับกลายเป็นว่าไม่ใช่ปลายทาง ทางที่จะเดินยังทอดยาว
 ต่อไปอีก เป็นอย่างนั้นเรื่อยไป ที่เราเห็นและเข้าใจว่าสุดทางแต่แรกนั้น ความจริงมันเป็นเพียงดับแ
 ทางคด สำหรับดวงตาคนเดินทางเท่านั้น ทางรักก็เหมือนกัน เต็มไปด้วยดับแโค้งรอยชนพันหลบ
 และมีทางแยกทางผิดอยู่อีกมากมาย ทศตใจเมื่อแรกรักว่าขอเพียงได้เห็นหน้าคนรักก็พอใจแล้วนั้นเอา
 เข้าจริงก็เปล่า มันจะต้องให้ได้พบกับคนรักด้วย พูดก็ยังไมพอมันจะต้องได้ไปเที่ยวกับคนรักด้วย ชง
 ที่หมายแห่งความรักจะเขยอนอย่างนั้นเรื่อยไป และเมื่อใครเดินทางรักเร็วเกินไป เขาจะมองไม่
 เห็นทั้งข้างหน้าข้างหลัง จะไปข้างหน้าหาขรักก็ไม่ได้ เพราะยังเดินไปที่หมายแห่งความรักยังดาง
 เลื่อน จะกลับหลังร ดนทางก็มองไม่เห็น ด้วยเหตุนี้แหละบนทางรักจึงเจ้งด้วยน้ำตาไม่ในเวลาเหือดแห้ง
 ดนทางรักซบกลมด้วยเสียงเพลงและดนตรี แต่ปลายทางรักกลับระงมด้วยเสียงร้องไห้ โอศกรรมของ
 คนที่ไม่ระวังตัว

แต่แม้ทางรักจะเป็นอย่างไรก็ตาม
 เราก็จำเป็นจะต้องเดินบนทางรัก ความรักเป็น
 ภาระจำยอมของมนุษย์ มันอาจเกิดขึ้น
 แก่ใคร ก็ครั้งหนึ่งก็ได้ ไม่จำกัดว่าจะเป็น
 วัยไหน แต่โอกาสที่จะพลาดรักนั้นสำหรับ
 คนที่อยู่ในวัยหนุ่มสาวมีมากกว่า เรื่องของ
 เรื่องคือไม่ทราบว่ ทางรักเบองหน้านั้นแสน
 จะคดเคี้ยวและเต็มไปด้วยล้นหล่มเพราะโชค
 ชุมไปด้วยน้ำตาของคนรุ่นก่อน ไม่มีวันเหือด
 แห้ง วิธเดียวที่จะช่วยให้เราปลอดภัยบน
 ทางรักคือ “จงอย่าใจเร็วด่วนได้” จะรัก
 กันก็ได้ แต่ต้องรักช้า ๆ อย่ารีบเร่งเกินไป
 ประเดี้ยวจะพลาด เพราะวัยรุ่นเคยพลาดบน
 ทางรักมามากแล้ว

จำนวนในภาษาของศาสนา

ข้าพเจ้าเคยพูดมาหลายครั้งว่า
การปลุกคนขึ้นกินข้าว ง่ายกว่า กว่า การหุง
ข้าวต้มแกงให้คนตนนั่นแล้วกัน

เพราะเราอาจ ไข้เด็ก สัก คน หนึ่ง
ปลุกคนหลับสักร้อยคนก็ได้แต่ การ ประกอบ
อาหารให้คนต้งร้อย ไม่ใช่เรื่องเล็ก และไม่
ใช้งานของเด็ก ๆ

การปลุกคนในสัง คม ให้ ตื่นตัวขึ้น
เพื่อรับสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็เหมือนกัน เมื่อเปลี่ยน
การ ปก ครอง ใหม่ ๆ ข้าพเจ้า จำ ได้ ว่า ทาง
ราชการได้ถือเป็นงานอันสำคัญที่สุด คือการ
โฆษณาเรียกร้องให้คนอยาก ได้การปกครอง
แบบประชาธิปไตย ต้องลงทุนกันมากทีเดียว
แต่หลังจากนั้นมาอีกรายยี่สิบกว่าปี รัฐบาล
ต้องประสบกับความยุ่งยากอย่างยิ่ง ในการ
ทำให้ประชาชนผู้กระหายประชาธิปไตยข่ม-
จิตของตนไว้บ้าง อย่างถึงกับเดินขบวนบ่นว่า
ด่าทอกันมากนักเลย

วงการเผยแพร่พระคำสอนศักดิ์ตกอยู่ในชะตากรรมคล้ายคลึงกัน เมื่อสงครามโลกครั้งที่สอง
ผ่านพ้นไปใหม่ ๆ พวกนักเผยแพร่คำสอนตลอดจนผู้สนใจในเรื่องนี้แทบจะร้องไห้ ที่ได้เห็นผู้คนล้น
มากพากันเบือนหน้าคำสอนทางศาสนาไม่นำพาในเรื่องศีลธรรม จึงได้พร้อมใจกันตั้งเสียงเรียกร้อง
อย่างเกรี้ยวกราด ให้คนกลับเข้าหาศาสนา ครั้นมา ณ บัดนี้คนทั้งหลายเริ่มกลับมามีจิตศึกษาทาง

คำสอนมากมาย และมีความกระหายที่จะได้ศึกษาหาความรู้อย่างกว้างขวาง แต่ผลกลับปรากฏว่า วงการศึกษาทางคำสอนยังไม่พร้อมที่จะสนองความต้องการของผู้กระหายได้เพียงพอ ทั้งนี้เพราะเข้าใจผิดหมายความว่าการศึกษาตามหลักสูตรของคณะสงฆ์ได้ล้าหลัง หรือบรรดาครูอาจารย์ทางคำสอนได้หย่อนสมรรถภาพในรื่องนี้ ห้ามได้ ข้าพเจ้ามิได้เจาะจงจะหมายความว่าเช่นนั้น แต่หมายความว่าหนังสือตำรา หรือวิชาความรู้ทางคำสอนของเรายังไม่พอกับความต้องการของคนสมัยนี้ ถ้าสมมติว่ามีใครคนหนึ่งซึ่งเป็นคนไม่มีความรู้ทางคำสอนมาก่อนเลย มาขอคำแนะนำว่า เขาควรจะอ่านหนังสืออะไรจึงจะได้ความรู้ทางคำสอนไปตามลำดับ จากง่ายไปหายาก จากต้นไปหาปลาย อย่างนี้เราจะไม่ทราบเหมือนกันว่าควรจะแนะนำให้เขาอ่านหนังสืออะไร เพราะบทเรียนพุทธคำสอนสำหรับประชาชนของเรายังไม่มีความจริง ๆ หนักเข้าบรรดาผู้กระหายธรรมะก็พากันบ่นพึมพำอยู่ทั่วไป คือบ่นว่าคำสอนทางคำสอนฟังยากอ่านยาก ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเห็นใจ ภาวะการณ์อย่างนี้ทุกองเหมือนกับคนไทยบางคนหิวประชาธิปไตยนั่นเอง แต่คิดว่าเป็นการหิวธรรมะ คงไม่ถึงกับมีการเดินขบวนกรีดเลือด หรือเปิดไฮด์ปาร์ควิวการณ์กันอย่างเผด็จรอน เป็นแน่นอน

เมื่อการเผยแผ่คำสอนวิวัฒนาการมาถึงขั้นนี้แล้ว ข้าพเจ้าคิดว่าขบวนการเผยแผ่คำสอนทุกหน่วย ทั้งทางวัดและทางบ้าน ควรจะได้ตั้งปัญหาขึ้นใหม่อีกปัญหาหนึ่งว่า ทำอย่างไรเราจึงจะสามารถสนองความต้องการแก่ท่านผู้กระหายธรรมะได้อย่างเหมาะสม และทันต่อเวลาที่

ปัญหาเก่า - ทำอย่างไรคนหลับจึงจะตื่นขึ้นกันชั่ว ?

ปัญหาใหม่ - ทำอย่างไรเราจึงจะมีกับข้าวให้คนที่ตื่นแล้วกิน ?

ปัญหาเก่า - ทำอย่างไรคนทั้งหลายจึงจะอยากศึกษาธรรมะ ?

ปัญหาใหม่ - ทำอย่างไรเราจะอธิบายธรรมะให้คนที่อยากรู้เข้าใจง่าย ๆ ?

ปัญหานี้คงจะเป็นการบ้าน สำหรับผู้มีหน้าที่ทางคำสอนที่ลำบากอยู่ไม่น้อยและน่าจะต้องใช้เวลาทั้ง ๆ ที่เราจะต้องทำงานแข่งกับเวลาอย่างจริงจัง

สำหรับท่านที่ใคร่จะศึกษาทางคำสอน ข้าพเจ้าอยากจะเรียนปลดเปลื้องความยุ่งยากทางใจเล็กน้อย ฝ่ายเด่นนอกกับฝ่ายซ่อนจะได้เข้าใจกัน คือความลำบากทั้งต้นในการศึกษาธรรมะรวมอยู่ปัญหาเดียวเท่านั้น คือเรื่องภาษาของคำสอน ส่วนหลักวิชาของคำสอนข้าพเจ้าขอเรียนรับรองอย่าง

เต็มทว่า ทัณฑ์ทุกหมวดทุกตอน หากท่านแก้ปัญหาเรื่องภาษาตกไปอย่างเดียว ก็จะไม่มีความ
ยากเกินไป

ความยากในภาษาในคำสอนนั้นมีอยู่สองลักษณะ คือยากในเนื้อหาของภาษาที่ยากใน
จำนวนของคำสอน รวมทั้งยากมีอยู่สองอย่างเท่านี้

ที่ว่ายากในภาษาของเนื้อหา นั้น เนื่องจากท่านโบราณจารย์ของเราได้บันทึกคำสอนของ
คำสอนด้วยภาษาบาลี ซึ่งเป็นภาษาที่ตายแล้ว บางท่านอาจข้องใจในเรื่องการใช้ภาษาตายบันทึก
คำสอน จึงขอเรียนว่า คำสอนของคำสอนแต่ละคำสอนเราถือว่าเป็นหลักถาวร คือไม่มีการเปลี่ยนแปลง
เปลี่ยนแปลงกันมา แต่พระคำสอน อย่างไรก็ต้องคงไว้อย่างนั้น อย่างเช่นในพระพุทธคำสอน หลักธรรม
ต่าง ๆ ก็คงเดิม ไม่มีอริยัจฉกัมมิกเล็ก ไม่มีอริยมรรค ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. เท่านั้นเท่านั้น
ด้วยความจำเป็นที่จะต้องรักษาแบบอย่างนั้นทุกคำสอนจึงใช้ภาษาตาย คำสอนพราหมณ์-ฮินดูใช้ภาษา
สันสกฤต คำสอนคริสต์ใช้ภาษาละติน คำสอนอิสลามใช้ภาษาอาหรับ พุทธเราก็ใช้ภาษาบาลี ยิ่ง
ได้ภาษาที่ตายสนิทเท่าไรยิ่งเป็นการดี ในงานการชาวบ้านเราเหมือนกัน บางอย่างเราก็นิยมของ
ตาย แต่เราลืมคิดไปเอง อย่างเช่น การปลูกบ้านเรือน เราก็กวักกันใช้ไม้ตาย ฝาไม้ตาย ฝาไม้ตาย
เด้าไม้ตาย จนกระทั่งรอด ช่อ ตง คาน ใช้ไม้ตายทั้งนั้น บางคนกลัวมันจะตายไม่สนิท ถึงกับไป
จ้างเขาอบให้ไหม้ ทำไมเราจึงนิยมใช้ไม้ตาย ? ก็เพราะไม้ตายมันอยู่ตัว มันไม่หดไม่งอก ถ้าใครจะ
ลองปลูกบ้านโดยเอาตงข้างหนึ่งไปพาดไว้กับต้นไม้เป็นค้ำยัน คือเอาต้นไม้เป็นทำเด้า ดัง ๒-๓ ปี
บ้านก็จะเฉยตรงหมด เพราะต้นไม้เป็นมันงอกได้ การสร้างรูปโครงของคำสอนเหมือนกันต้องอาศัย
ภาษาที่ตายสนิทที่สุดอย่างเช่นภาษาบาลี เดิมทีเป็นภาษาชาวบ้านของชาวมคธ พระพุทธเจ้าทรง
แสดงธรรมด้วยภาษา แต่ครั้นต่อมาชาวมคธก็เลิกใช้ แสดงว่าตายแล้วจึงเหมาะที่สุดสำหรับการ
บันทึกคำสอนของพระคำสอน

การศึกษาพระคำสอนโดยวิธีท่องจำภาษาบาลีไว้อย่างนั้น ได้ผลอันดีถึงหลายล้านปีทีเดียว
คือ ๑. เป็นการหาความรู้ความเข้าใจสำหรับตนเองชนิดเข้าใจต้นตำหรับของคำสอน ๒. เป็นการช่วย
รักษาหลักวิชาทางคำสอน ให้มีการสืบต่อกันไป ในรูปที่สมบูรณ์แบบ และ ๓. เนื่องจากภาษาไทย
เราก็คือมาจากภาษาบาลีเกือบ ๕๐% การศึกษาหลักธรรมของคำสอนโดยอิงภาษาบาลีนั้น จะทำให้
เราเข้าใจอรรถรสของภาษาไทยได้ดียิ่งขึ้นด้วย

จำนวนภาษาของชาวชนบททั่วไป เป็นอีกเรื่องหนึ่งทกอกคามยุ่งยากแก่ผู้ศึกษา ก่อนอื่นโปรดทราบว่า การเรียบเรียงหนังสือด้วยภาษาไทยใดก็ตาม ผู้เรียบเรียงจะต้องใช้จำนวนของภาษานั้น และในยุคนั้นในการเรียบเรียงด้วย ทนคำที่เป็นจำนวนนั้นมีความหมายไม่ตรงตัวกับตัวอักษร แต่คนทั้งหลายรู้จัก ยกตัวอย่างเช่นในภาษาไทยเรามีคำว่า “สงครามไต่ดิน” หมายถึงว่ารบกันโดยวิธีไม่แสดงตัว คือลอบกระทำ หาได้หมายความว่า ทหารได้มุดลงไปรบกันใต้พื้นดินไม่ คำพูดแบบนี้ คืออิตึม (idiom) ในภาษาอังกฤษนั่นเอง ครั้นกาลเวลาล่วงเลยไปนานเข้า คนที่รู้ความหมายของจำนวนล้มตายไป พวกที่เกิดขึ้นมาทีหลังก็พากันงงงวย ร้อยปข้างหน้าอาจมีคนเชื่อเอาเป็นจริงว่า พวกมนุษย์เรายุคนมีอิทธิฤทธิ์สามารถมุดลงไปใต้ดินเหมือนพังพอนหรือหนูก็ได้ แม้แต่คำว่า “ขอมไต่ดิน” เวลานี้ยังมีคนคิดไปโน้มน้าวว่าขอมคนนั้นได้มุดมาไต่ดินจริง ๆ

ในภาษาบาลีก็มีจำนวนประเภทนี้อยู่เป็นอันมาก ยกตัวอย่างเช่นคำว่า “แปดหมื่นสี่พัน” หรือคำ “แสนโกฏิ” ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายเพียงว่า “มากมาย” เท่านั้น มิใช่จำนวนตัวที่จะต้องนับ ถ้าในคัมภีร์บอกว่า โจรห้าร้อย ก็ไม่ต้องไปลอบลวงว่ามีใครบ้าง ดาบสห้าร้อย พระห้าร้อย เหล่านี้เหมือนกัน คือคำว่า “ห้าร้อย” เป็นจำนวนพูดบอกวามากเท่านั้นเอง คนที่ไม่ทราบเรื่องราวของภาษาพอ ไปอ่านพระสูตรบางเรื่องเขาก็อยากจะโน้มน้าว เพราะรู้ดีว่าเต็มไปด้วยถ้อยคำเหลือเชื่ออย่างเช่นในมหาสุตตันตปิฎก อ้างว่าพระพุทธเจ้าตรัสเล่าถึงมหาสมบัติของพระเจ้าสุทนต์ อดิฉกรรพวรรตอินเดีย พระองค์พรรณนาว่า -

มเมืองชน	๘๔,๐๐๐	เมือง
มปราสาท	๘๔,๐๐๐	หลัง
มเครื่องทรง	๘๔,๐๐๐	ชุด
มช้าง	๘๔,๐๐๐	เชือก
มวัว	๘๔,๐๐๐	ตัว

ฯลฯ

มแก้วแหวน ฯลฯ อย่างละ	๘๔,๐๐๐	ชิ้น
มนางสนม	๘๔,๐๐๐	คน
มอาหารมอดะ	๘๔,๐๐๐	ตำรับ

ถ้าเขวชนทุกว้นเจอพระสุตรนเขาจะรู้ดีกอย่างไร จ้างเขาก็ไม่เชื่อ มันเป็นไปไม่ได้
จริง ๆ ที่ทุกสิ่งทุกอย่างจะเกิดมีเท่า ๆ กันหมด ต้นปีพนักงานคลังก็ไม่ต้องทำงานบัดนี้กันลำบากแล้ว
ยอดคง ๘๔,๐๐๐ ทุกทีไม่มชนมิดง นักดูดีว่าพระเจ้าสุทศนจะมีความสุขได้อย่างไร เพียงแต่ทรงจำ
ชอนางสนม ๘๔,๐๐๐ คนกแย้แล้ว ยิงอาหารมอดะ ๘๔,๐๐๐ ดำรับด้วยแล้ว นักวาดภาพดูก็แล้วกัน
โต๊ะเสวยของพระเจ้าสุทศนอย่างเล็ก ๆ ก็ให้เห็นเท่าห้องสำนวดในกรุงเทพ ฯ แล้วแขนของท่าน
ก็ต้องยาวตงเกอบ ๑ กิโลเมตร จึงจะเสวยได้สะดวก

แต่เรื่องท่านองนเรารูเลียดนเดียวว่า คำว่า “แปดหมื่นสี่พัน” นั้น จะเป็นภาษาแขก
บอกว่า “มากมาย” เท่านั้นเอง ท่านกต่นเรื่อง ถึงจำนวนพระไตรปิฎกของเราที่ความแปดหมื่น
สี่พันพระธรรมชนนิน จนกระทั่งทุกวันนี้ก็ไม่มีท่านผู้ใดนับได้ เพราะเป็นเรื่องที่ไม่ต้องนับเหมือนกัน
นอกจากยังมีจำนวนประเภทเปรียบเทียบอีกมาก ที่จะทำให้ผู้ศึกษาขุนงและบางที่ถึง
กับเหลือเชื่อ เช่นว่า มีดอกบัวผุดชนมารองรับพระพุทธเจ้าทุกหนทุกแห่ง มีขารนารอนยืนตรงด้นาน
เมื่อประสูติ มีเทวดามาติดต่อและช่วยกิจการต่าง ๆ เรื่องเหล่านี้แต่ละเรื่องเป็นจำนวนเปรียบเทียบ
จะต้องศึกษากันเป็นอย่าง ๆ จึงจะเข้าใจ และเห็นความเพริศพรังของพระคำสอนทางในทางหลักวิชา
หลักภาษา และวรรณคดี

๑๑ ธันวาคม ๒๕๐๔

วิธีเล่นลมหายใจขั้นต้น

การทำอาปานา คือนับลมหายใจ เป็นการบริหารจัดการที่ง่ายและได้ผลอย่างประหลาด เฉพาะอย่างยิ่งในการพักใจ ในการเปลี่ยนอารมณ์ ในการฆ่าเวลา ในการถอนใจจากความรำคาญ และในการนอนให้หลับ การนับลมหายใจ ของตนเอง จะช่วยท่านได้มากหลังจากที่ข้าพเจ้า ได้พูดเรื่องนี้ทางวิทยุกระจายเสียง เมื่อเดือนพฤษภาคม ปราภฏว่ามีหลายท่านติดต่อ รายงาน ผลการปฏิบัติมาให้ทราบ มีหลายคนบอกว่า การนับลมได้ผลบ้างในระยะแรก ๆ แต่พอทำเข้าหลายเพลลา ใจเกิดชินกับวิธีที่ทำ เลยไม่ได้ผล บางคนบอกว่าไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงเลย แม้ว่า จะนับจนเหนื่อยโดยไม่เพลอเลยก็ตาม คุณบุญมั่น ศ. นพคุณ แห่งกรมไปรษณีย์บอก ว่า เข้าใจคำอธิบายทุกอย่าง แต่ทำดูแล้วไม่สำเร็จ คุณนาตยา แห่งอำเภอโพนทอง ก็บอกมาคล้าย ๆ กัน คือสงสัยว่า เวลานับ จะเอาใจไว้ที่ตรงไหน แต่มีหลายต่อหลายท่านทำแล้วได้ผลเป็นที่พอใจ แล้วส่งข่าวมาให้ทราบ รายสุดท้ายก็คือ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช แห่งหนังสือพิมพ์ สยามรัฐ กล่าวทางวิทยุโทรทัศน์ ช่อง ๔ เมื่อคืนวันที่ ๑๘ เดือนนี้ว่า ได้นำเอาวิธีนับลมที่ข้าพเจ้าเสนอแนะไปนั้น ไปใช้ดูแล้วได้ผลดีมาก จึงขอแนะนำท่านผู้อื่นให้ลองทำดู ดังนั้นวันนี้ อยากจะขอเสนอแนวปฏิบัติอย่างง่าย ๆ ไว้สำหรับผู้อยากจะเริ่มทดลอง และสำหรับท่านที่บอกว่า ลองทำแล้วไม่ได้ผลอะไร จะได้ลองทำให้ถูกวิธีดู จะได้ผลแน่

โอกาสที่ควรนับลม

๑. ในโอกาสที่ใจฟุ้งซ่านมาก ทำสมาธิโดยวิธีบริกรรมไม่ได้ผลคือใจไม่สงบ
๒. ต้องการนอนให้หลับ ทั้งการหลับนาน ๆ หรือหลับช่วงบในระหว่างพักงาน ๓-๔ นาที เพื่อใจชื้นเหมือนตอนเช้า
๓. ทำไปเรื่องหนึ่งอยู่แล้ว ต้องการเปลี่ยนสมองไปทำงานอีกอย่าง เช่น ดุเด็กเล็กเสร็จแล้ว อยากให้จิตกลับตัวเหมือนไม่ได้ดูใครมาก่อนเลย หรือนักประพันธ์เขียนเรื่องเศร้า แล้วหันไปเขียนเรื่องตลกในทันทีทันใด ทำให้ใจตัดอารมณ์เก่าได้ทันที
๔. ในระหว่างรอคอย เช่น คอยรถ คอยเรือ หรือกำลังโดยสารรถเรือ เรือบิน โดยอยากจะได้เร็ว ๆ แต่ยานพาหนะเหล่านั้นไม่ทันใจ หันเข้านับลมเสียพอจิตเขาตกหมดความกระวนกระวายใจ
๕. ในระหว่างเจ็บไข้ จิตใจหงุดหงิด นับลมคั่นๆ สัมทุกขเวทนาได้นาน ๆ
๖. ใช้ระงับความขัดใจ ความโกรธเดือดดาลของจิต

การเตรียมตัว

๑. อยู่ในอิริยาบถหนึ่ง เช่น นั่ง หรือนอน ถายนควรจะมีที่พอง
๒. หลับตา ปล่อยตัวตามสบาย อย่าเกร็ง มือต้องวางไว้บนอะไรอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น วางบนตัก หรือบนพนักเก้าอี้ ถ้าใช้กำลังทรงตัวไว้ เช่น กอดอก เป็นต้น เวลาคิดเขาผวาค ก็มักจะตก ทำให้ตกใจตื่น
๓. สังเกตภาวะของจิตก่อนว่า ขณะนั้นจิตของท่าน มีอารมณ์ประเภทใด คือ—
 - ก. จิตติดอารมณ์ คือไม่ยอมหยุดคิด แต่เรื่องที่คิดก็เป็นเรื่องเป็นราวดีอยู่ หากแต่เราอยากให้จิตหยุด จะได้พักหรือหลับนอนเสียที
 - ข. จิตฟุ้งซ่านไปทางโลภมณัส (โลภมณัสหคต มหคคต จิตต) คือจิตคิดอะไรเรื่อยเปื่อย คิดไม่หยุด แต่เขาเป็นเรื่องเป็นราวไม่ได้ แต่ว่าเรื่องที่คิดนั้นรู้สึกว่าเขาเพี้ยน สำนึกดี
 - ค. จิตฟุ้งซ่านไปทางโทมนัส (โทมนัสหคต มหคคต จิตต) คือจิตคิดเรื่อยเปื่อยเหมือนข้อ ข. แต่คิดไปในทางน้อยใจ เสียใจ ร่ำไรร่ำพัน

ถ้ารู้ดีกว่าจิตจะเข้าวงค์ให้ปล่อยเลย ไม่ต้องนับต่อไป แต่ถ้าดังเกตุว่า จิตยังกระด้างให้
นับชนต้นใหม่

สำหรับท่านผู้ภาวนาของจิตประเภท ค. (ปริตตารมณ) ให้นับแบบขยายจิต คือนับ
เหมื่อนนกนพเอง แต่ตั้งตนจากน้อยไปหามาก ดังนี้:-

ลมเข้า

ลมออก

๑

๑

๑

๒

๑

๒

๑

๒

๓

๑

๒

๓

๑

๒

๓

๔

๑

๒

๓

๔

๑

๒

๓

๔

๕

๑

๒

๓

๔

๕

๑

๒

๓

๔

๕

๖

๑

๒

๓

๔

๕

๖

๑

๒

๓

๔

๕

๖

๗

๑

๒

๓

๔

๕

๖

๗

๑

๒

๓

๔

๕

๖

๗

๘

ระยะจิตที่จะเริ่ม

๑

๒

๓

๔

๕

๖

๗

๘

เข้าสู่วงค์

๑

๒

๓

๔

๕

๖

๗

๘

๙

๑

๒

๓

๔

๕

๖

๗

๘

๙

๑๐

๑

๒

๓

๔

๕

๖

๗

๘

๙

๑๐

๑

๒

๓

๔

๕

๖

๗

๘

๙

๑๐

เมื่อถึง ๑๐ แล้ว หากจิตทำท่าจะเข้าภวังค์ คือมีนิมิตปรากฏหรือจิตวางอารมณ์ภายนอก
มากแล้ว ก็ให้ปล่อยเลย แต่จิตยังกระด้างอยู่ ให้ตั้งต้นใหม่

ข้อบังคับการนับลม

๑. ต้องนับให้ต่อเนื่องกันโดยตลอด ห้ามพักในระหว่าง
๒. ขณะที่นับไปถึงระยะหนึ่ง จิตจะเกิดความสงสัยว่า ตัวนับถึงหมวดไหนแน่ หากเกิด
สงสัยอย่างนี้ให้ทำโทษ โดยนับชนต้นใหม่
๓. อย่าเร่งลม อย่ายืดยาว ให้ปล่อยตามธรรมชาติ อย่างนี้ก็ยากให้เป็นอย่างนั้นอย่าง
เช่นอยากให้ออกเป็นสมาธิ หรืออยากให้ออกเป็นต้น
๔. ถ้าเกิดนิมิตรบกวนอย่าตกใจ อย่ายึดถือ ให้วางเสีย ตั้งใจนับลมต่อไป

วิธีปฏิบัติ

๑. เริ่มด้วยเอาจิตจ่อไว้ที่ปากช่องจมูก ดูลมผ่านเข้าออกสักครู่หนึ่งก่อน เพื่อจะหาตัว
หายใจขนาดไหนเป็นที่สบายที่สุด

๒. เริ่มทดลอง

- หายใจเข้าออกจมูกช่องขวา ๓ ครั้ง
- หายใจเข้าออกจมูกช่องซ้าย ๓ ครั้ง
- หายใจเข้าออกพร้อมกันทั้งสองช่อง ๓ ครั้ง

ที่ว่าหายใจช่องซ้ายหรือขวานั้น เพียงนึกเอา ลมก็จะผ่านเข้าออกช่องนั้นเองไม่ต้องเอา
มืออุดจมูก

๓. เริ่มนับ โดยจับลมเข้าก่อน พอหัวลมหายใจเข้ากระทบช่องจมูกเข้าไปให้เริ่มนับ ๑
ขณะนั้นจิตตามหัวลมนั้นเข้าไป ๆ ถึงท้องน้อย แล้วนำกลีบออก ๆ ถึงปากช่องจมูก แล้วจิตหยุดอยู่
ที่นั่น ปล่อยให้ลมผ่านออกไป ใจเราดูลม ดูจนกระทั่งหางลมผ่านออกหมด แล้วเริ่มนับลมเข้า ๒
ต่อไป (จะไม่มีอาการกวนลมเลย คือปล่อยตามธรรมชาติจริง ๆ)

เสียงที่นับจะดังยาวไปตามลม ดังแต่เข้าจนออก คือนับในใจ ไม่ออกเสียง แต่เสียงใน
ใจของเราหนักเหมือนนับอยู่ตลอดด้ายลม

ถ้าท่านยังนึกภาพไม่ออก โปรดคิดถึงการเขียนสระ ดมที่เข้าไปในท้องดังแต่เข้าจน
ออกมีลักษณะเป็นด้าย ขาเข้าด้ามพัดทางหน้าท้อง ขาออกด้ามพัดทางด้านหลัง เหมือนเราเขียนสระ

ว นน ขอ เส้นขอเพียงเท่านั้นก่อน ส่วนการบังคับลมให้กววนไปตามส่วนของร่างกายตอนแรกน
อย่าเพิ่งทำเลย ให้เริ่มทำเมื่อชำนาญแล้ว คือเห็นลมหายใจเป็นเส้นได้ละเอียดเย็นสนิท ซึ่งเมื่อถึง
ขั้นนั้น แล้วลมหายใจอยู่ในอำนาจจิตจะบังคับให้แฉะไปที่ตมอง ที่เท้า ที่แขนที่ทำได้ ถ้ามีเวลาจะ
เขียนต่ออีก.

๒๑ มิถุนายน ๒๕๐๔

พิมพ์ที่ สส. ทบ.
สถานแดง บางซื่อ พระนคร
ท.ค. ทวีวัฒน์ นิยมเสน
ผู้พิมพ์ และผู้โฆษณา
ก.พ. ๒๕๐๖
